

Erasmus, Desiderius

De immensa Dei misericordia ... concio nunc primum et condita et aedita

[Nürnberg] [1524]

Hom. 440 d

urn:nbn:de:bvb:12-bsb00030172-2

VD16 E 3041

Hom.

440

d

Hom.
440d

<36607875350015

<36607875350015

Bayer. Staatsbibliothek

[Nürnberg: J. Petrus 1524]

Hom. 440 d

DE IMMEN

SA DEI MISERICORDIA,
DES. ERASMI ROTE-
RODAMI CONCIO.

VIRGINIS ET MARTYRIS
comparatio per eundem.

Nunc primum & condita & edita.

522. A.

REVERENDO IN CHRISTO

patri ac D. D. Christophoro Episcopo
Basiliensi Des. Erasmus Rot.

S. D.

SACELLO quod perquam elegans tua ueneranda pietas Misericordijs domini dicatum instituit, nos Misericordiae Encomium cōsecrauimus, nec ulla in re libentius paruimus uoluntati tuæ Præsul integerrime, cui semper paremus perlibenter. Nullum enim argumentum magis congruebat uel isti tuæ pietati, qua uehementer cupis uniuersos mortales per dei misericordiam salutem consequi: uel huic seculo lōge corruptissimo. Nimirū in tanto miseriarum diluuiō conueniebat omnes ad asyllum diuinæ misericordiae cohortari. Hanc operam eo libentius tuo iussu suscepimus, quod reputaremus nos simul & tuæ sanctissimæ uoluntati gratificaturos, & deo rem non ingratam facturos. Utinam autem & apud homines tantum ualeat studium utriusq; nostrum, ut nostro hortatu quāmplurimi pristinam abijcientes maliciam, ambient domini misericordiam, quæ tuam uenerabilem senectutē semper fouere dignetur. Basileæ. IIII. Calend. August. Anno. M. D. XXIIII.

DE MAGNITVDINE MISERI-

cordiarum domini Concio Des.

Erasmi Roterodami.

QVONIAM hodie de magnitudi- Propositi-
ne misericordiarum domini uerba fa- tio.
cere constitutum est, fratres ac soro-
res in domino charissimi, sine cuius
praesidio, nihil omnino potest huma-
na imbecillitas, communibus uotis
imploremus dñi cōmunis misericordiā, quæ sic moderetur
organū linguæ meæ, sic afficiat aīos uestros, ut quemad-
modū ipsi p̄ misericordiā dñi discedemus coelesti gratia lo-
cupletiores, ita ī suū quisq; pximū largius effundat offi-
cia misericordie. Nonnullis mos est hic salutare uirginē
matrē, cui nō inficiamur ubiq; plurimū honoris deberi,
uerū ad id qđ nūc agimus uidetur magis appositū, si me
sequamini sic uobis praeūtē. Aeterni patris omnipotēs Inuoca-
sermo Iesu Christe, q̄ pollicitus es te interfuturū, ubicūq; tio.
duo tresue cōuenissent ī tuo noīe, uides q̄ hic multi in tuo
noīe cōuenierint. Digneris igitur iuxta tuū p̄missum huic
interesse coetui, ut sancto tuo spiritu per omnium corda
diffuso, pleni⁹ intelligāt misericordie tuæ magnitudinē,
quo simul et alacrius gratias agamus oēs pro misericor-
dia, quā toties experti sumus, et auidius imploremus eā
in omnibus nostris necessitatibus, postremo ut domini no-
stri misericordiā, quam ampliter in nobis experti sumus,

DE MISERICORDIA DO=

Attentio

**Beneuo=
lentia.**

conserui in conseruos pro uiribus æmulemur, Amen.
Quod si iuxta rhetorum præcepta, ea quisq; sollicitus et
attentus audit, quæ intelligit uehementer ad se pertine-
re: non oportet quenquam uestrum in hoc sermone dor-
mitare, quandoquidem omnibus ex æquo salus pendet
ex domini misericordia, neq; quisquam est tam infans
aut tam senex, tam plebeius aut rex, tam pauper aut di-
ues, tam seruus aut liber, tam doctus aut indoctus, tam
peccator aut iustus, quin & expertus sit in se domini mi-
sericordiam, & ad omnia quæ recte conatur, egeat domi-
ni misericordia. Quod autem argumentum fauorabilius
tractari potest, quam omnibus per dei misericordiã esse
paratam salutem æternam? Aequum est igitur, ut in hac
Concione, quotquot adestis, præbeatis uos non solũ at-
tentos, uerum alacres ac lubentes. Nam sibi quisq; fa-
uerit, quisquis huic fauerit orationi. Inter multa ma-
la, quæ genus humanum pertrahunt in æternum exitũ,
duæ præcipuæ pestes sunt & capitales, à quibus in pri-
mis oportet cauere, quibus cordi pietas est, quiq; deside-
rant ad æternæ felicitatis consortium peruenire. Eæ sunt.
Fiducia sui ac Desperatio, alteram parit mens elata ad-
uersus deum, quam excæcauit amor sui, alteram gignit
hinc perpensa criminum admissorum magnitudo, hinc
diuini iudicij seueritas absq; recordatione misericordie.
Vtrumq; malum tam pestiferum est atq; execrandum,
ut à multis dubitatum sit, utrum altero sit detestabilius.

MINI CONCIO D. ERASMI.

Quid enim insanius aut deploratius, quam hominē, qui terra est ac cinis, qui quicquid est, aut potest, id totū debet diuine beneficentiæ, cornua tollere aduersus eum, à quo cōditus est, à quo redemptus est, à quo tot modis ad æternæ uitæ consortium inuitatur? Ingratitudinis est, eum contemnere, unde tantum beneficiorū acceperis: dementiæ est, ei uelle rebellare, qui nutu potest perdere: impietatis est, non agnoscere conditorem, nō uereri parentē, nō amare seruatorem. Ausus est hoc primū infelix Lucifer, qui sibi uindicans, quod à deo gratis acceperat, dixit in corde suo: In cœlum conscendam, supra astra dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti in lateribus Aquilonis, ascendam super altitudinem nubium, similis ero altissimo. Atq; utinam mortales saltem huius infelix ruina deterreret ab imitatione nefarij exempli, si non ipsa deterret impietas. Etenim si deus superbientibus Angelis non pepercit, sed in tartarum præcipitatos, ac

Esa. 14.

2. Pet. 2.

DE MISERICORDIA DO-

liti sunt terrigenæ gigantes, qui cõiurati aduersus Iouẽ, mōtes imposuere mōtibus, ut expugnato cœlo Iouem ex arce depellerent. Merito ridetis, prophanæ sunt fabulæ quas auditis, sed tamen erudita uetustas huiusmodi fabularum inuolucris aliquid significare uoluit, quod ad hominum mores exprimendos pertinet. Salmonæus in tartarum præcipitatus est, quod Iouis fulmen ac tonitruum imitarctur, sit sanè fabulæ, sed quot fuere mortales hominuculi, qui re ipsa ac serio sibi diuinos honores postularant? Nõne Nabuchodonosorem, qui se deum fecerat, deus uertit in brutam bestiam, ut ex pecude rediret in hominem? Alexãder magnus Iouis filius haberi uoluit, seq; in cõuiujs passus est adorari. Domitius Cæsar in omnibus diplomatis & epistolis, atq; etiam sermone deus ac dominus appellari uoluit. Adrianus Antinoõ suo diuinos honores instituit. Quid autem hæc commemoro, quum solenne fuerit apud Romanos, Imperatores suos, posteaquam homines esse desierant, facere deos? Quibusdam etiam uiuis diuini honores habiti sunt, quos oblatos admittere impie demētice est: usurpare deploratæ cecitatis. Si leuis est historiarum autoritas, audiamus quid Paulus apostolus Thessalonicẽsibus scribat de Nerone, sic enim interpretantur quidam. Et reuelatus, inquit, fuerit homo peccati, filius perditionis, qui aduersatur & extollitur supra omne quod dicitur deus, & quod colitur, ita ut in tẽplo dei sedeat, ostẽdẽs se tanq̃ sit

MINI CONCIO D. ERAS.

deus. Sed fortasse mirum non uidebitur, si qui boues, feras, canes, & his uiliora, saxa muta, lignaq; pro dijs uenerabantur, se pro dijs haberi uoluerint, nimirum his rebus longe prestantiores, quibus populus diuinos honores tribuebat. In Actis Apostolorum Herodes non ignarus unū esse deum, cuius honos esset incōmunicabilis, passus est sibi acclamari in concione: Dei uox, nō hominis. Mox ab angelo uindice percussus miserabilis ille deus pediculari morbo periit, quo non alius uel foedior uel cruciabilior. Atq; utinā non essent inter Christianos, qui Luciferi impietatem imitarentur, nō enim dicam uincerēt. Quid? An expectatis hic, ut aliquid proferā ex arcanis cōfessionibus? Quid autē opus, quū in quibusdā regionibus in foro, in tēplis, in conuiujs, in lusibus, passim audiamus peierari per adorandū nomē dei, leue est quod dixi, audimus abiurari nomen dei, manifestis conuicijs affici sanctū nomen Christi, preomorso indice, minas intēdi in deū, pollice inter indicē et mediū digitū porrecto, hoc fieri aduersus deū oīs glorię fontē, quod in hominē extremę ignominie, contumelie gratia fieri consueuit? An non cōperiuntur inter Christianos, si tamen hi Christiani uocandi sunt, qui ob mox relinquendas opes, aut foedam corporis uoluptatem, aut momentaneos honores deserto principe suo, foedus impium pangūt cum hoste Satana? cōceptis uerbis semel abiurantes quicquid intercesserat foederis cū Christo, & sui corporis primiti-

DE MISERICORDIA DO-

as inferis immolantes, quorum principi totam animam suam deuouerant. Hæc comperta uidemus publicis supplicijs expiari. Quid simile fecit Lucifer? Non pro illo mortuus erat dei filius, nec tamen ausus est blasphemias iacere in deum, tantum affectauit honoris æqualitatem. Infelix illa regio, quondam quinque ciuitatibus potens, nunc pestilens & abominandus lacus, pro dulcibus Iordanis aquis tetrum ferens bitumen, nec horrendi exempli memoriam sinens apud posteros intermori, homines habebat luxu libidineque perditos. Cæterum neminem illorum legimus eò progressum impietatis, ut deum inceseret conuicijs, ut male precaretur, ut minitaretur, et tamē illi sulphurea pluuia funditus interierunt omnes. Et o re detestabile, inter Christi nomen professos inueniuntur, qui audent, quod non ausus est Lucifer, quod non ausa est Gomorra, qui tam abominandis malis, etiā blasphemie malū adiungunt. Video uos fratres charissimi ad horū cōmemorationē inhorrescere, nec mirū, et ipse cōmemorās toto corpore simul & aīo phorresco, sed tamē hic sermo nō solū eò cōducit, ut declarem, quantū malū sit desperatio uenie, uerū etiā q̄ immensa sit dei misericordia, cuius hodie suscepimus Encomiū, quæ tales etiā hoīes tolerat ac differt ad poenitentia. Ac fortasse nobis placemus, quod inter nos rara sunt exēpla criminū, quæ modo commemorauī, sed quid refert, si lingua non sonet blasphemia, quū multorū tota uita nihil aliud loquatur,

MINI CONCIO D. ERAS.

quàm blasphemias in deum? Qui gulæ seruiunt, uentrem pro deo colunt, qui sine fine per fas nefasq; congerendis opibus inhiant, qui per cædes, proditiones, ueneficia, magicas artes grassantur ad honores, qui tyrannide pauperes opprimunt, qui ut suo obsequantur animo, bellorum incendijs miscent orbem, nec in his tantis malis perseuerantes erubescunt aut resipiscunt, sed sumpta fronte meretricæ, gloriantur etiam in rebus pessimis, irridentes interim piorum uitam. Nõne isti factis ipsis loquuntur, non est deus: Et, uana sunt dei promissa, inanes sunt dei minæ, mendax est Euangelicus sermo beatitudines coelorum tribuens, his qui hic lugent, qui sitiunt & esuriunt iustitiam, qui mites sunt, qui persecutionem patiuntur, qui maledictis inassuntur ob iustitiam? Hac blasphemias quid esse potest detestabilius? Et tamen si quid esse potest peius eo quod pessimum est omni Lerna scelerum peior est desperatio. Impius uidens sibi impune licere quicquid libet, elatus rerum successu, dicit in corde suo: Non est deus, & non est scientia in excelsis, nec sunt illi curæ res mortalium. Porrò quæ admodum minus iniurius est in hominem, qui non credit illum esse, quàm qui credit illum esse crudellem aut uanum, ita leuius impij sunt, qui prorsus negant esse deum, quàm qui credunt illum esse inexorabilem, spoliantes eum ea uirtute, sine qua reges iã non reges sunt, sed tyranni. At quisquis abiecta spe ueniæ, deijcit sese

DE MISERICORDIA DO:

*in desperationis barathrum, is non solum non credit de-
um omnipotentem existimans aliquod esse flagitium,
quod ille non possit diluere, uerum etiam facit illū men-
dacem. Pollicitus est ille per prophetam se protinus
commissorum omnium fore immemorem, simul atque
peccator ingemuerit. Contra, Caina posteritas dicit: Ma-
ius est peccatum meum, quam ut ueniam merear. Quid
ais impie? Si deus uictus magnitudine peccati, non potest
ignoscere, detrahis illi omnipotentiam, si non uult, quod
potest, mendax est & uanus, qui nolit prestare, quod
toties promisit per ora prophetarum. Infinitum est, quod
quid in deo est. Tria sunt autem in illo precipua, sum-
ma potentia, summa sapientia, summa bonitas. Quan-
quam autem potentia solet ascribi patri tanquam pecu-
liaris, sapientia filio, bonitas spiritui sancto, tamen ni-
hil horum est, quod non sit omnibus personis ex æquo
commune. Summam potentiam declarauit solo nutu cō-
dito hoc opere mirabili, cuius nulla pars est non plena
miraculi, ipsis etiam culicibus & araneis clamantibus
opificis immensam uirtutem. Rursus quum diuidit un-
das maris rubri, dum cohibito Iordanis defluxu peditū
reddit peruium alueum, dum pugnanti Iosue, sistit solē
ac lunam, dū contactu sanat leprosos, uoce defunctos
ad uitam reuocat, se naturæ dominum ostendit. Porro
dum quæ inenarrabili potentia condidit, pari sapientia
conseruat & gubernat, demonstrat sese non minus esse*

MINI CONCIO D. ERAS.

sapientem, quam omnipotentem. Quanquam autem
nusquam non reluct illius bonitas, quandoquidem hoc
ipsum summæ bonitatis erat, angelos & hunc mundū
condidisse, quum ipse ad summam felicitatem quam ha
bet ex sese, nullarum rerum accessionem desideraret, ta
men mortalium genus in hoc proprie condidit, ut in his
præcipue bonitatis ac misericordiæ suæ magnitudinem
explicaret: siquidem hac parte deus nobis uoluit non so
lum amabilior esse, uerum etiam admirabilior. Regis
potentiam ac magnitudinem admirantur nonnunquam
& hi qui oderunt aut inuident. Cæterum clementia ac
beneficentia amabilis est etiam his qui non egent, uide
licet contemplatione sortis humanæ, per quam unicui
q; potest incidere ut egeat. At nullus est, aut fuit, aut
erit hominum, qui non egeat dei misericordia, quando
quidem iuxta testimonium scripturæ ueteris, nec astra
munda sunt in conspectu dei, & in angelis suis reperit
iniquitatem. Et Paulus ad Romanos clamat: Non est
distinctio, omnes peccauerunt, & egent gloria dei, ut
omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mūdus deo.
Nunc audiamus quàm huic concinnat mysticus ille psal
tes, qui magna spiritus alacritate iustos omnes exhorta
tur, ut spiritali cithara, ut psalterio decacordo, ut can
tico nouo, ut ingenti uociferatione celebrent dei gloriā.
Diligit, inquit, dominus misericordiā & iudiciū, miseri
cordia dñi plena est terra. Semel dūtaxat metio est facta

DE MISERICORDIA DO-

iudicij, sed misericordiae mentio repetitur, cum hoc elo-
gio, quod hac plena est terra. Ausim & illud addere,
sancti Iob & Apostoli fretus autoritate, misericordia do-
mini non solum terram esse plenam, sed & coelum &
infernus. Quid canit Psal. 35. Domine in caelo misericor-
dia tua, & ueritas tua usq; ad nubes. Senserunt inferi
misericordiam domini, quum refractis tenebrarum por-
tis, educeret uinctos in regnum caeleste. Si quis contem-
pletur opera dei, quae iuxta mysticam Mosi narratione
perfecit primis sex diebus, non poterit non uehementer
admirari potentiam & sapientiam ineffabilem, & ex-
clamare uoce totius ecclesiae: Pleni sunt caeli & terra
gloria tua. Nec sibi temperabit, quin erumpat in hym-
num trium puerorum: Benedicite omnia opera domini
domino: laudate & superexaltate eum in secula. Quic-
quid conditum est in caelis, quicquid supra caelos, quic-
quid in terris, quicquid sub terra, quicquid in aquis, quic-
quid in aere, pereni uoce praedicat gloriam domini. Sed
quid dicit Psalmus. 144. Miserator & misericors domi-
nus, patiens & multum misericors: Suauis dominus
uniuersis, & miserationes eius super omnia opera eius
Ergo est aliquid mirabilius, quam condidisse caelos,
cum tot syderum luminibus, condidisse terram cum tan-
ta animantium, arborum, ac rerum omnium uarietate,
condidisse tot angelicarum mentium agmina? Quis hoc
audeat affirmare, nisi propheta clare pronunciet,

MINI CONCIO D. ERAS

miserationes domini superare reliquorum omnium illius operum gloriam. Et tamen non dubitabit hoc esse uerū, quisquis religiosa curiositate considerauerit, quāto mirabilius restituerit hominem, quā condiderit. An non mirabilius est, deum esse factum hominem, quā angelos esse conditos a deo? An non mirabilius est, deum in uolutum pānis uagare in præsēpi, quā illum regnare in coelis quos condidit? Hic demum angeli uelut in factu omnium maxime stupendo canunt gloriam in altissimis deo. Vident infimam humilitatem, & agnoscunt excelsissimam sublimitatem: Totum hoc consilium redimendi generis humani, Christi uita, Christi doctrina, Christi miracula, afflictio, crux, resurrectio, apparitio, ascensus, missio spiritus, per paucos humiles & idiotas homines innouatus orbis: hoc, inquam, consilium nōne undiq; miraculis plenum est, ipsis etiam angelicis spiritibus imperuestigabile? Conditi mundi rationem uidēt & intelligunt impij demones, instaurati mundi consilium latuit illos, atq; hic ars artem fefellit, ars misericordiae fefellit artem malitiae. Conditus mundus opus erat potentiae, sic restitutus mundus, opus erat misericordiae. Cornua, inquit Abacuc, in manibus eius, ibi abscondita est fortitudo eius. Quid cruce despectius? quā infirmius crucifixo? At sub illa infirmitate latebat immensa potentia diuinæ misericordiae, quæ fregit, deuicit contriuit uniuersam Satanæ tyrannidem. Idem prophe

DE MISERICORDIA DO:

Et quū haberet aures eruditas, quū haberet oculos fide perspicaces, audiuit uniuersam hāc mūdi fabricā ex omni parte narrantem dei magnitudinem, & extimuit. Considerauit opera illius, & obstupuit. Et tñ quasi in his oibus parum adhuc esset perspicua dei magnitudo, subiecit q̄ hęc omnia uinceret opera. In medio duorū animalium cognosceris. In cōfinio ueteris ac noui testamēti factus homo prodidit illud unice stupendū misericordie suę miraculum. Nimirū hoc est quod mox adijcit propheta: Quū iratus fueris, misericordie recordaberis. De his qui miranda gesserūt, solemus dicere: In cæteris uicit oēs, in hoc uicit seipsum. De deo fas erit simile q̄ddā dicere: In oibus factis suis deus incōparabilis est & inimitabilis, in misericordia superat seipsum. Nullam autē uirtutē literę diuinę sic attollūt in deo, ut misericordiam, quā aliquando magnam, aliquando nimiam appellant, aliquando multitudinis quoq; numero copiā exuberantē illius exaggerāt. Rex ille propheticus eodē in loco magnitudinem ac multitudinē diuinę misericordie complectitur: Miserere mei deus, secundum magnam misericordiam tuam, & secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Vbi magna miseria est, ibi opus est magna misericordia. Si consideres quā atrox fuerit peccatum David, agnoscis misericordie magnitudinem: si reputes quot modis peccarit in uno crimine, uides multitudinem miserationum eius. Nunquā ingens flagitiū solum com-

MINI CONCIO D. ERAS.

mittitur, culpa culpam, uelut in catenis ansam ansa trahit
Primum duo capitalia facinora coniunxit, homicidium
& adulterium, utrumq; grauius erat in rege, cuius offi-
cium erat in alijs talia commissa punire. Principes enī
quo impunitius peccant apud homines, hoc grauius of-
fendunt deum. Gladium gerebat ultorem homicidij, &
ipse perpetrat homicidium. Per illum adulter & trade-
bantur lapidantibus, & ipse compellit ad adulterium.
Porro adulterium etiam illud peculiariter exaggerat,
quod quum domi haberet uxorū greges & conubi-
narum, tamen non ex inopia, sed ex lasciuia concupiuit
alienam, ut rapto potius q̄ stupro delectari uisus sit. Ne-
q; enim par crimen est eius, qui coactus egestate suffura-
tur aliquid diuiti, & eius qui domi opulentus, tenuem
ueste quam habet unicam spoliat. Hanc criminis atroci-
tatem impingit illi Nathan propheta sub parabola diui-
tis raptoris, & pauperis spoliati. Iā nullū homicidij ge-
nus immanius, q̄ quod nō casu, aut subita animi cōmotio-
ne, sed destinato cōsilio, captata oportunitate cōmittitur.
Nihil cōmeruerat. Urias, nouerat rex illū fidelē, et hac
ipsa hoīs synœritate abusus est ad illius exitiū. Ille nō su-
stinuit ingredi domū suā cubituro cū uxore, quod arca
dei teneretur sub pellibus, et Ioab dux belli cū populo dor-
miret humi, nec tāta probitas hoīs auertit regis aīm a
maleficio. Postridie uocatum ad coenam inebriauit,
captans occasionem perdendi illum, si quid per te

DE MISERICORDIA DO-

mulentiam incircumspectius effutisset, nec temulentus
Vrias sustinuit ingredi domum suam, fruiturus uxore.
Additus est alius dolus, quo fortis ac fidus bellator inte-
raret. Tradita est epistola homicida, nihil suspicanti, quod
rex ob perspectam hominis sinceritatem non metuebat
ne resignatam legeret. Communicata est homicidij cul-
pa cum duce Ioab, quemadmodum cum Bersabee com-
municarat adulterium. Nec unus perijt Vrias, uerum
ut lateret fraus, complures uocati sunt in discrimen, ma-
gna uis hominum iaculis hostium obiecta est, ut unus
innocens interimeretur, regis libidini locum daturus.
Igitur in uno crimine quantum inest criminum? Si uni-
cum fuisset flagitium, sed ingens, opus erat magna mi-
sericordia. Nunc David uidens multiplex ac uarium
esse peccatum suum, implorat multitudinem miserationum.
Quam uero late pateat dei misericordia, decla-
rat Psalm. 35. Homines, inquit, & iumenta saluabis do-
mine, quemadmodum multiplicasti misericordiam tuam.
Deus non solum seruat homines, uerum etiam iumenta
propter homines seruare dignatur. Rursus alibi quam
exultat spiritus propheticus, quum ait: Misericordias
domini in æternum cantabo. Et in cœlis igitur semper
hymnis celebratur dei misericordia, quemadmodum di-
cit & alius psalmus: Confitemini domino, quoniam bo-
nus, quoniam in seculum misericordia eius. Atqui uide-
batur futurus finis canendæ misericordiæ, posteaquam
uenisset

MINI CONCIO D. ERAS.

uenisset finis omnis miserie, nisi & ipsa felicitas, qua
pij fruuntur in cœlis, donum esset misericordie, & ipse
cruciatus impiorum multa dei misericordia temperatus
esset. Quid autem dicendum est, ubi tota uita mille ma-
lis & omni uitiorum lerna undiq; corrupta est? Nimirũ
clamandũ cũ Asaph: Domine ne memineris iniquitatum
nostrarum antiquarum, cito anticipet nos misericordie
tuæ, quia pauperes facti sumus nimis. Rursus alibi: Mi-
sericordie tuæ multæ domine, secundum eloquium tuum
uiuifica me. Iterum alio in loco David uelut ex postulans
cum deo, clamat: Vbi sunt misericordie tuæ antiquæ Psal. 88.
domine? Rursum psal. 106. Confiteantur domino mise-
ricordie eius: & mirabilia eius filijs hominum: qui uer-
sus uelut intercalaris in hoc psalmo subinde repetitur. Itẽ
in psalmo qui proxime præcedit: Et dedit nos in miseri-
cordias in conspectu omnium qui ceperant eos. Mise-
ricordias dixit, quia multa commemorauerat impie fa-
cta, quibus iram dei prouocarant. Et David, undiq;
prementibus malis, ait: Melius est, ut incidam in ma-
nus domini, multæ enim misericordie eius sunt, quàm
in manus hominum. Frequenter ut in uno crimine mul-
ta insunt crimina, ita in una misericordia multæ insunt
misericordie. Semel redemit genus humanum, sed hic
quàm multiplex inest misericordia? Id oculo fidei pro-
spiciens Esaias, ita loquitur sub persona dei promit-
tentis seruatorem Iesum: Et feriam uobiscum pactum Esa. 55.

DE MISERICORDIA DO:

Hic. 42. sempiternum, misericordias Dauid fideles. Simili tropo deus placatus, loquitur apud Hieremiam: Et dabo uobis misericordias & miserebor uestri. Multis urgentibus malis, multae promittuntur misericordiae. Similiter post multas afflictiones deus propitius factus populo suo, sic loquitur apud Zachariam: Reuertar ad Hierusalem in misericordijs, & domus mea aedificabitur. Sed quid recensemus haec ex ueteris testamenti libris, in quibus toties obuium est misericordiarum nomen. Et tamen ea lex à iusto deo, non à bono profecta quibusdam haereticis creditur, quum nihil aliud fere crepet quam misericordias dñi. Quo minus mirandū, si Paulus apostolus i secūda ad Corinthios epistola consona uerbis prophetis, scribit hunc in modum: Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra. Apostolus aliquid addidit misericordiae. Nam misericordiae est ignoscere quod commissum est. Hic, quod maius est, deus ex ultore fit consolator. Haec ideo repetiuimus ex arcanis libris, ut intelligamus hoc tropo sermonis significatam immensam & ineffabilem erga omnes & in omnibus malis dei misericordiam. Idem iudicatum est alio tropo, qui uel anadiplosis est, quam latine possis uocare conduplicationem, uel anadiplosi finitimus. Etenim quemadmodum Hebraei bonum bonum uocant, quod eximie bonum uideri uolunt: &

MINI CONCIO D. ERAS.

malum malum, quod insignite malum, ita frequen-
ter deus in arcanis literis misericors & miserator di-
citur, ob excellentem misericordiae magnitudinem. Sic
legis psalmo centesimo quadragesimo quarto: Misera-
tor & misericors dominus, & quasi hoc quoque pa-
rum esset, adiecit, patiens & multum misericors.
Rursus alio psalmo: Memoriam fecit mirabilium suo-
rum misericors & miserator dominus. Consimiliter
apud Iohelem: Scindite corda uestra, & non uestimen-
ta uestra, misericors enim & miserator est dominus,
& agens poenitentiam super malicijs. Et apud Hie-
remiam: Idcirco conturbata sunt uiscera mea super eum, Hier. 31.
miserans miserebor eis, ait dominus. Quid est miseran-
tem misereri, nisi supra modum misereri? Eodem per-
tinet, quod quum immensum sit, quicquid est in deo,
tamen quod apud homines in uitium sonat, id illi ui-
dentur tribuere sacrae literae, nimiam quandam & im-
modicam misericordiam. Hoc dictum sic accipiet ue-
stra pietas, ut persuasa nihil esse in deo, quod ulli ui-
tio sit obnoxium, intelligat hoc tropo scripturam sese ad
humanos sensus accommodatam significare miram quan-
dam & incredibilem hyperbolen misericordiae diuinæ.
Quod ut explanatius dicam, uosque rectius accipiatis,
sic uestro cum animo perpendite. Si quis rex seueras
leges tulisset in homicidam, semel condonanti perpetratum
homicidium, fortassis adscriberetur clemetiae. Quod si idē

DE MISERICORDIA DO:

eidem, iam decies ac sæpius in idem facinus reuoluto, con-
donaret, nõne clamarent omnes immodicam esse regis
clementiam, quæ legum uigorem dilueret, & improbita-
tem ad peccandũ inuitaret impunitate? Item pater qui se-
mel aut iterum filio pecunie nequiter profuse ueniam da-
ret, fortassis lenis ac mitis diceretur. Idẽ si sæpius peccan-
ti subinde pecuniam crederet, nõne dicerent omnes, im-
modicæ lenis est, & indulgentia sua corrumpit filium?
Multo iustius id diceretur, si idem faceret seruo. Ad hæc,
si quis maritus uxorem semel in adulterio deprehensam
reciperet in gratiam, nimirum omnes admirarentur tam
lenem inueniri maritum, qui talem mulierem dignare-
tur suo cubiculo. At idem si mulierem subinde fallentem
coniugij fidem, & nunc huic nunc illi adultero sese con-
glutinantem receptare, nõne totus populus diceret eum
aut insigniter fatuum, aut uxoris suæ lenonem? Deus au-
tem, qui rex est noster, qui pater est, qui dominus, qui spõ-
sus, nullum excipit peccati genus, nullum præscribit pec-
candi numerum, quoties resipiscimus remittit pœnam,
quam æterna lex illius comminata est, recipit in fami-
liam, introducit in cubiculum charitatis suæ, nec reci-
pit solum, uerumetiam omnium admissorum obliuisci-
tur. Quem perditam humeris suis reducit ad exulas, in-
uitat sanctorum ecclesiam ad commune gaudium, oc-
currit filio prodigo redeunti domum è longinqua pro-
fectione, profert stolam & anulum, iubet occidi uitæ

MINI CONCIO D. ERAS.

lum insignem. Quid hæc sonant aliud, quam immodicam quamdam ac nimiam, ut ita dixerim, dei misericordiam? Iam uero minus mirum uideatur, si homo sæpius ignoscit homini peccanti, qui & ipse sit aliquando prolapsus in eadē peccata, aut certe prolabi possit, si rex ignoscat ei, cuius officium aliquādo expertus est sibi commo-
modo fuisse, aut pater condonet filio, cuius consuetudine sentit subleuari senectutem suam, si dominus gratiam faciat seruo, cuius opera iuuetur, si maritus adulteræ, cuius conuictum expertus sit aliquando fuisse iucundum. Inter homines nonnunquam metuit is qui ignoscit, eum cui condonat, nonnunquam ulcisci nec potest, si uelit. At deus qui nullius est indigens, qui nutu potest, si uelit, perdere, toties à nobis spretus, desertus, abnegatus, tolerat, inuitat, recipit, amplectitur. Ut non est uehementior charitas, quam inter maritum & uxorem, nec arctior coniunctio, ita non est implacabilior ira, quam proditæ fidei coniugalis. Et tamen audi quid apud Esaiam loquatur lenis dominus adulteræ suæ, tot adulterijs pollutæ: Vulgo dicitur, Si dimiserit uir uxorem suam, & illa recedens ab eo duxerit uirum alterum, nunquid reuertetur ad eam ultra? Nunquid non polluta erit & contaminata mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, & tamen, Reuerte-
re ad me, dicit dominus, & ego suscipiam te. Homo maritus uxorem, quam ipse fortassis ob leuem culpam

Esaiæ. 3.

DE MISERICORDIA DO-

aut causam dimisit, nō recipit, si post diuortū se iunxerit alteri uiro. Nō enī patitur alterius uiri cōsortiū maritalis amor. Deus autē sponsam suā, pro qua mortuus est, quā sibi suo sanguine purificauit, toties ultro fugientem, seq; prostituentē immūdis spiritibus, tamē non fastidit reuertentem. Nec mirū est, si nimiam habet misericordiā, qui nimiam habet erga nos charitatē. Non ueretur hoc scribere Paulus Ephe sijs: Eramus natura filij iræ, sicut & ceteri, deus autē qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatē suā, qua dilexit nos, & cū essemus mortui peccatis cōuiuificauit nos in Christo. Planius exprimit nimiam patris erga nos charitatē Ioānes in Euāgelio suo. Sic inquit: Deus dilexit mundū ut filiū suū unigenitū daret, ut omnis qui credit in eū nō pereat, sed habeat uitā eternā. Cui congruēter succinit Paulus scribēs ad Romanos: Qui etiā pprio filio suo nō pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illū, quomodo nō etiā cū illo omnia nobis donauit? Hæc tāta charitas, hæc tāta misericordia si cōferatur ad omnē humanā charitatē ac miam, si ad merita nostra, nōne merito uideatur immodica? Atqui id sanē magis uerum esse liquebit, si perpenderit qualis sit ille, qui sic nos diligit, sic sua misericordia psequitur, quales nos, quos deus tāto dignatur honore. In seq; q; descēdat post nomē in baptismo datū, post abiuratū satanam cum pompis suis, quoties sacramenti desertor ad hostē sponsi sui defecerit, quoties post acceptam à sacro

MINI CONCIO D. ERAS.

te criminum absolutionem in grauiora relapsus sit, imò
quoties eodē die recidat in ea quæ detestatus est. Nemo
sibi blandiatur, charissimi, q̄squis furatur aut adulteriū
cōmittit, q̄squis inuidet aut obtrectat fratri, q̄squis an-
bit honores huius mūdi, deseruit sponsum suū Christū,
diuertit à patre suo, defecit à rege suo, profugit à domi-
no suo. Sed de his plura dicendi fortasse paulo post dabi-
tur locus cōmodior. Nūc quo pleni⁹ intelligatis q̄ late pa-
teat immēsa dñi misericordia, scire debetis, q̄ in sacris li-
tris misericordie uocabulū nōnunq̄ sonat munificentia,
interi gratiā præuenientē, interdū subleuantē, aliquoties
cōsolantē, rursus alibi mediantem, frequenter autē igno-
scentem, aut etiam punientem. Nam mea quidem senten-
tia quod apud Lucā loquitur dominus: Estote misericor-
des sicut et pater uester misericors est, ad beneficentiā po-
tissimū pertinet. Perfecta siquidē beneficentia est, si quis
beneficiat inimicis. Explanatius hoc dixit Matthæus in
simili sermone domini: Estote, inquit, uos perfecti sicut
pater uester cœlestis perfectus est, qui solem suū oriri
facit super bonos & malos, ac pluit super iustos & iniu-
stos. Quoniam autem nihil habemus quod non gratis ac-
ceperimus à deo, quicquid possumus aut sumus, quic-
quid possidemus, dei misericordia est. Imò quod ange-
los, quod hunc mundum condidit, dei misericordia
est. Si sibi condidisset, potentia aut sapientia laudari
poterat, nunc quoniam hæc omnia nobis condidit, nō-

DE MISERICORDIA DOMINI

- ne agnoscimus immensam dei misericordiã? Cui uoluntur orbis cœlestes, cui lucent sol per diem, luna cum stellis per noctem, nisi homini? Cuius usibus hæc omnia condita sunt, quum nihil essent? cui pendulæ nubes umbram faciunt & arua rigant? Cui spirant auræ, cui fluunt amnes, scatent fontes, æstuant maria, stagnant lacus, cui tellus fecunda tantum gignit animantium, tantum gignit opum, nisi homini? Nihil enim omnium rerum non subiecit homini, solum hominem uoluit sibi subiectum esse. Quemadmodum testis est & Paulus ad Corinthios
- Corin. 3.** scribens: Omnia uestra sunt, uos autem Christi. Christus autem dei. Et quod in Genesi narrat Moyses, repetit psalmus octauus, admirans dei bonitatem, qui pro sua misericordia tantum beneficiorum in hominem contulerit: Quid, inquit, est homo, quod memor es eius, aut filius hominis, quoniam uisitas eum? Minuisti eum paululum ab angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subiecisti sub pedibus eius, oues & boues uniuersos, insuper & pecora campi, uolucres cœli & pisces maris. Dicam adhuc, quod sublimius est, etiam angelos cœlestes debemus misericordie dOMINI. Sit leue pROdius meo sermoni, nisi Paulus hoc clare docet scribēs Hebræis, etenim de angelis
- Heb. 1.** loquēs: Nōne, inquit, oēs sunt administratorij spūs, i ministerium missi propter eos, qui hæreditatē capiunt salutis? Et in ueteri pariter ac nouo testamento frequenter legi-

MINI CONCIO D. ERAS

mus angelorum ministerio refocillatos famelicos, libera-
 tos captiuos, propugnatas regiones, depulsa mala, le-
 to nuncio recreatos pios. Quin ipse dominus in Euan-
 gelio: Angeli, inquit, eorum semper uident faciem pa-
 tris, qui in coelis est. Quid hac dignatione mirabilius,
 homunculis additos angelos pædagogos? Ergo quicquid
 habes homo, habes autem omnia, donec māseris in Chri-
 sto, totum hoc illius misericordiae feras acceptum. Alio-
 qui Paulus obstrepet tibi: Quid habes homo, quod non
 accepisti? Et si accepisti, quid gloriaris quasi non accepe-
 ris? Porro quicquid mali uideris ī alijs, agnosce dei præ-
 uenientem misericordiam, de qua Dauid non uno in lo-
 co: Et misericordia eius præueniet me. Non es natus no-
 thus, claudus ac cæcus, non pauper, non hebetis ingenij
 quæadmodum nascuntur multi, age gratias misericor-
 diae præuenienti. Quicquid malorum accidit homini,
 tibi poterat accidere, nisi tui tutelam egisset dei miseri-
 cordia. Rursus non es adulter, non periurus, non homi-
 cidæ, non sacrilegus, quemadmodum sunt heu nimium
 multi, agnosce dei misericordiam, hoc enim cras, nisi te
 protexisset dei misericordia. Quum Physionomus qui-
 dam de Socrate pronunciaisset, quod esset homo luxus
 auidus & immoderate libidinis, discipulis, quibus no-
 ta erat præceptoris incredibilis temperantia, partim irri-
 dentibus hominem, partim etiam indignantibus, Socra-
 tes & illos cohercuit, & illum subleuauit dicens: rem di-

DE MISERICORDIA DO-

uinauit. Hæc omnia etiã, ni me Philosophia docuisset tẽ-
perantiam. Sed rectius, quod Socrates tribuit Philoso-
phiæ, uir optimus Frãcisus tribuit diuinæ misericordiæ.
Quũ enim quodã tempore socius eius sic ab ipso iussus,
cõiecisset in eũ, quicquid conuiciorũ in hominem sceleroso-
sum dici posset, sacrilegũ, parricidam, sycophantam, stu-
pratorem, ueneficũ appellãs, patientissime tulit, ac semet
ipsum deplorauit. Alio uero tẽpore roganti socio, quur
compulsus esset, ut tanta mẽdacia diceret in innocentẽ, ni-
hil enim horũ in ipsum competere, Nihil, inquit, menti-
tus es, omnia hæc eram & multo etiam plura, ni miseri-
cordia dei seruũ suũ seruasset ab his malis. Nec præue-
nit nos solũ dei misericordia prouocans ad pietatem, ue-
rũ etiã conantes adiuuat, comitatur proficiẽtes, deniq;
largitur ut perficiamus quod humanæ uires præstare nõ
poterãt. Huiusmodi misericordiæ genus mihi uidetur si-
gnificare Paulus apostolus, quũ aliãs frequẽter, tũ in sa-
lutationibus imprecãs gratiã et pacẽ, in epist. ad Timo-
theũ addit etiã misericordiã. Etenĩ citra præiudiciũ meli-
oris sentẽtiæ si quis adferet, mihi uidetur gratia ptinere
ad uocationẽ, uocamur aut p fidẽ, hoc est, credulitatẽ.
Ea fides gratuitũ est dei donũ, ut ob id qbus id cõtingit,
debẽt diuinæ misericordiæ. Misericordia ad charismata
quæ uarie distribuũtur cuiq; p modulo fidei. Pax ad toti-
us uitæ innocentia, sine qua nec cũ deo cõstat amicitia,
nec cũ fratribus uera cõcordia. Quoties aut eripimur à

MINI CONCIO D. ERAS.

malis, quibus affligimur, ne tribuamus astris, ne fortunæ
ne prudentiæ nostræ, totū misericordiæ dei adscribamus
Nemo peccatorū uiculis irretitus liberari potest, nisi sub
ueniat diuina misericordia. Docet hoc psal. 129. Quia a
pud dominū misericordia, & copiosa apud eum redem-
ptio, et ipse redimet Israël ex omnibus iniquitatibus eius
Porro q̄ ex corporalib⁹ etiā malis eripit dei misericor-
dia, declarat Paul⁹ scribēs Philippensib⁹, Epaphroditū
egrotasse usq; ad mortem, sed deus, inquit, misertus est
eius, nō solū aut eius, uerū & mei, ne tristitiā haberē su-
per tristitiā. Neq; quicq̄ interest inter misericordiā sub-
leuantē & consolantē, nisi q̄ subleuamur ademptis ma-
lis quibus premebamur, ceterū adest misericordia con-
solatrix, quoties in medijs afflictionibus letarū rerū ad-
mixtu tēperat aduersitatis molestiā, faciens cū tentatio-
ne prouentū, ut inq̄t Paulus, quo possimus sustinere. At
q; hæc ipsa mala frequēter imittūtur à miserāte deo, quo
nos uel purget à malis admissis, uel retrahat ab admittē-
dis, uel ut uirtutis exercendæ materiā subministret. Ita
tentatus est Abrahā, ita Iob uarijs malis exercitus, ita
quicumque unquā pie uixerunt in Christo Iesu, in
mundo hoc uelut aurum igni, uarijs afflictionibus pro-
bati sunt. Vbi sunt isti, qui deo obmurmurant, quoties
incidit morbus corporis aut mors liberorum, aut uxoris
quoties res familiaris damno minuitur, quoties fallunt
agrorū prouētus, nō intelligentes hæc esse certissima si-
gna miserētis nostri dei? Audiam⁹ potius quid nos admo-

DE MISERICORDIA DO-

- Prouer. 3** neat, Solomon: Disciplinam domini fili mi ne abijcias, ne ue deficias, cum ab eo corripieris, quem enim diligit dñs corripit, & quasi pater in filio complacet sibi. Eā
- Heb. 12.** de sententiā uerbis nōnihil mutatis, ad Heb. repetit Paulus: Quē enim diligit dñs, castigat, flagellat aut omnem filiū, quē recipit. Ergo dilectissimi fratres, quoties ingruit aduersitatis procella, iuxta Pauli cōsiliū, in disciplina perseuerate, sciētes qd' tanq̄ filijs offerat se uobis deus. Audite uocē misericorditer corripiētis filios suos patris in Psalmo. 88. Si iustitias meas prophanauerint & mādata mea custodierint, uisitabo in uirga iniquitates eorū, & in uerberibus peccata eorū. Misericordiā autē meā non dispergam ab eo, neq; nocebo in ueritate mea. Sic & Paulus filijs, quos amabat, minitatur dicens:
- 1. Cor. 4** Quid uultis in uirga ueniam ad uos, an in spiritu lenitatis & mansuetudinis? At idem: De his, inquit, qui foris sunt, quid attinet me iudicare? Nulla uox acerbior filijs quam quum audiunt a patre, agite quicquid libet, mea nihil refert. Siquidem hic est sermo meditantis abdicatiōem. Nimirum hęc parentum lenitas quauis obiurgatione durior est. Ut igitur est crudelis indulgentia, ita est misericors correptio. Corripiet, inquit, me iustus in misericordia, et increpabit me, oleū autē peccatoris nō impiguet caput meū. Paulus Aemilius Romāus dux rebus miro successu ex sententiā gestis, magnū aliqd malū imine re diuinabat. Et Polycrates Samiorū tyrānus conatus ē
- Psal. 140**

MINI CONCIO D. ERAS.

Fortunæ perpetuo blandientis inuidiam annuli preciosis-
simi iactura redimere. Quanto magis nobis impie ui-
uentibus metuendū est, ne iusta dei uindicta immineat,
quoties nobis rerum temporalium diu blanditur prospe-
ritas. Deus enim in prophetis literis, quum impla-
cabilem iram exprimere uult, comminatur sese ablatu-
rum uirgam suam ab illis, nec ullis afflictionibus medi-
caturum peccatis illorum. Absit à nobis charissimi, talis
felicitas. Quin potius, si quid serenitatis indulget pa-
tris nostri misericordia, gratias agamus illi, solliciti nec
ubi abutamur illius benignitate: sin urgent aduersa, ni-
hilo secius illi gratias agentes, totos nos illius dedamus
arbitrio. Vt corpore ualeas, permittis te medico homini
credis te chirurgo ligandum, secandum, urendum, ut
animæ salutem æternam compares, non credes te condi-
tori, domino, patri, & seruatori? Non audes præscribere
medico, hac & hac ratione curato me, et deo præscri-
bemus quomodo oporteat nostræ salutis consulere? Pau-
lus apostolus tolerat angelum Satanæ, sibi imminentem 2. Cor. 12
& colaphos impingentem, quod sic expediret ad dotiū
quas acceperat, custodiam. Quum infirmor, inquit, tunc
fortis sum. Et libenter gloriatur in infirmitatibus suis,
ut possideat inhabitantem in se uirtutem Christi. Nos q̄
sumus, qui deprecæmur hanc dei misericordiam, uarijs
afflictionibus uelut amaris pharmacis salutem nostram
procurantis? Vulgus ubi quem uidet claro genere pro-

DE MISERICORDIA DEI

gnatum, in re splendida, corpore felici, cumulatum honoribus, dicere solet: Quantum ille debet deo? Sic iudicant homines, felicitatem aestimantes ex his quae foris uidentur. At si quis rem ad dei iudicium exigat, sepe numero plus debet misericordiae dei obscurus, tenuis, ualde uulgaris, abiectus inter homines quam felices illi, quos imperita multitudo dijs aequat. Congere quantum uolles infelicitatum iuxta mundum, abunde felix es, si istis malis temporarijs redimis felicitatem aeternam. Iam ignoscentem misericordiam, quam et clementiam uocamus nemo non agnoscit, nisi qui se credit immunem ab omni peccato. Sed quid ait Ioannes apostolus: Si dicimus nos non habere peccatum, mendaces sumus, et ueritas in nobis non est, si nec astra sunt munda in conspectu dei, si et in angelis suis reperit iniquitatem, si nemo purus est in conspectu dei, nec infans unius diei, quis nostrum gloriabitur se castum habere cor? Apud homines multi iusti uidentur, apud deum nemo iustus est, sed omnes iustitiae nostrae sunt ueluti pannus mulieris menstruo profluuio contaminatae. Paulus sentit legem carnis in membris suis repugnantem legi mentis, et clamat: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Iob iusti titulo honoratur, et tamen ex dei colloquio deprehenditur non omnino uacare culpa. Horret etiam ipse propheta Dauid dei iudicium nisi multa misericordia diluatur: Ne intres, inquit, in iudicium cum seruo.

MINI CONCIO D. ERAS.

eo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuēs.
Nunc unusquisq; nostrum descendat in cubiculum con-
scientiæ suæ, considerans quot modis, quoties, quam
grauiter offenderit deum, quam omnia etiam benefacta
nostra sint uarijs uitijs inquinata, atq; ita intelliget quā-
tum debeat immense dei misericordiæ, qui nostram im-
becillitatem tam patienter tolerat, qui tot occasionibus
inuitat ad poenitentiam, qui resipiscentibus tam placi-
de remittit omnem noxam. Addam his omnibus, quod
quibusdam fortasse non uidebitur admodum probabile,
quum deus impios ad summum maliciæ prouectos per-
dit, & in gehennam conijcit, nec hic illum obliuisci mi-
sericordiæ suæ. Hebræos diuisis maris fluctibus liberat. **EXO. 14.**
Pharaonem cum suo satellitio mergit. Vtrobique erat mi-
sericordia, subleuans erga populum suum, puniens er-
ga regem deploratæ iam malitiæ, ne peccata peccatis ac-
cumulans grauiiores etiam gehennæ poenas sibi collige-
ret. Misericordiæ medicantis erat, quod illum tot pla-
gis inuitarat ad poenitentiam. Iamq; fractus malis cœ-
perat resipiscere, uerum ubi salutaris poenitiæ rur-
sus impia poenitentia ductus, dixit: Non noui dominū,
nec dimittam populū, nec tanto deniq; miraculo cōmo-
tus destitit à psequendo, sed ira cæcus ausus est sese ma-
ri credere, deus p sua misericordia deploratā malitiā op-
pressit, ut qñ sanari nō poterat, certe leuis interiret. Idē
sentiendū de reliquis seueritatis exēplis, quæ referuntur.

DE MISERICORDIA DO-

tur in ueteris instrumenti libris, uelut de his quos ignis
exussit, terra absorpsit, gladius extinxit, serpentes truci
darunt. Nam in Euangelicis literis rariora sunt exempla
uindictæ, sed omnia misericordiæ. Lenis enim erat corre
Act. 13. ptio, quod Elymas subita cæcitate percussus, didicit non
repugnare sermoni Euangelico. Paucos Paulus tradidit
Satanae in afflictionem carnis, ut spiritus saluus fieret in
die iudicij, & pudore correcti sese uerterent ad melio=
Acto. 5. rem frugem. Nullum extat seuerius quam Ananiæ &
Sapphiræ ad Petri correptionem subito collabentium, &
tamen incertum, an horum animæ corporis interitu ser=
uatae sint. Ad summã, hoc ipsum quod apud inferos pa=
tiuntur dånatae malorũ animæ, minus est illorũ meritis.
Nec defuere qui tantũ tribuerẽt misericordiæ diuinæ, ut
impios etiã demones ac dånatos homines crederent ali=
quando post longas seculorum periodos recipiendos in
gratiam. Hæc opinio, quanquã magno nititur autore, ta=
men ab orthodoxis patribus reprobata est, quæ tantum
in hoc à nobis recitatur, ut declaremus quàm magnificã
de dei misericordia conceperint opinionem eruditissimi ui
ri, qui noctes diesq; uersati sunt in sacris uoluminibus,
quæ ferè nihil aliud canũt, efferunt, celebrant quàm dei
misericordiam. Iam si satis demonstratũ est, quicquid
sumus aut habemus boni, quod protegimur ab imminen
tibus malis, quod eripimur ab opprimẽtibus, quod i me=
dijs malis coelesti solatio refocillati fortes & alacres per=
sistimus

MINI CONCIO D. ERAS.

sistimus, quā tēporarijs afflictioibus uel erudimur ad poenitentiam, uel exercemur ad perfectam uirtutem, quod non imputantur nobis commissa nostra, in quae toties relabimur, id totum esse diuinae misericordiae, quo magis huius immensam altitudinem, latitudinem, et profunditatem quaeratis perspicere, quaeso ut uos ipsos mecum paulisper contemmini, primum ea parte qua estis abiectissimi, deinde ea qua praecellitis, postremo circumferatis oculos ad mala quae uobis foris imminet ac circumuallant, ac rursus ad bona, quorum spes uobis ostensa est. Horum omnium contemplatio docebit nos amplitudinem misericordiae diuinae, cuius uere nec modus est, nec numerus.

Si corpusculum hoc contemnemur, animi nostri uel organum uel domicilium, uix aliud animal reperiatis imbecillius, abiectius, aut etiam miserius. Si quaeras originem, princeps nostri generis luteus erat. Iam illud quisque consideret quam nihil sit magnificum illud quicquid est humoris, e cuius coagulo capiunt initium humani foetus rudimenta, dum adhuc est in uteri foeminae latris. Tum quantum absit à nectare, atque ambrosia liquor ille, quo nondum editus infans alitur. Non hic commemorabo humanae natiuitatis sordes, tantum quod saepe uidistis, in memoriam reuocate. Quid humano partu miserabilius? quam diutini, quae periculosi parturientium nixus, quae miserabiles eiulatus. Tandem prorepens et ipse puer, protinus à lachrymis ac ploratu uitam auspici-

DE MISERICORDIA DO-

atur, quūq; natura ceteris animātib; statim ab ortu uas-
ria tribuat uel tegumenta uel munimenta, testas, corti-
ces, coria, spinas, uillos, setas, plumas, pennas, squamas
uelleras, trūcos etiā & arbores cortice nonnunquā gemino
à frigoribus & calore tutetur: solum hominem nudum,
& in nuda humo natali die abiicit ad uagitus statim ac-
ploratū. Quis hic nō uel pullū gallinacū ouo rupto pro-
siliens iudicet homine feliciorē? Adde nūc fasciarum
uincula, os edentulum, linguam infantem, oculos noue
lucis impatientes, ac uelut requirentes relictas uteri te-
nebras, uerticem diu palpitantē, summā inter cuncta ani-
malia imbecillitatis indiciū, breuiter totum imbecille cor-
pusculū, in quo nullū mēbrū sit quod suo norit officio fun-
gi. Ceterorū animātū pleraq; statim ab ortu nature sue
dotes explicāt. Alijs adest pernitas, ut equis: statim ut
ē membrana emerfit, uolat papilio: cum leonis catulo lu-
ctari tutum non est: protinus ab ouo natant pisces, uoluūt
se magna celeritate gyrini, prius quā ranarum uel no-
men uel formā meruere, solus homo quid aliud nouit na-
ture sponte quā flere? Quādiu discendum ut ingredia-
tur, ex quadrupede factus bipes? quādiu ut fari possit?
ne uesci quidem nouit, nisi doctus. Adde nūc tot morbo-
rum genera, ut ne recēseri quidē possint, atq; hi quidem
subinde noui, ne facile sit mederi, q̄q̄ inter ueteres quoq;
& notos sunt multi immedicabiles. Hi statim natos exci-
piunt, quidā etiā unā cū hoīe nascūtur, ut lepra, morbus

MINI CONCIO D. ERAS.

comitialis, per quos multi moriuntur prius quam cœpe-
 runt uiuere. Ne quid interim dicam de partibus uitiosis,
 aut etiam prodigiosis. Iam illud mihi quisq; secum repu-
 tet, quot iniurijs obnoxiam expertus sit adolescentiam,
 quam fugax sit iuuetus, quam sollicita uirilis ætas, quã
 misera senectus, deniq; quam breuis tota uite summa, ut
 cõtingat senectus, quæ tamen cõtingit paucissimis. Quis
 quis uestrum ætatem uirilem attigit, recolat actæ uite se-
 riem, ac supputet à quibus morbis, è quãtis periculis eua-
 serit, agatq; gratias diuinæ misericordiæ. Ego uero uel
 inter præcipua corporis mala duxerim penitus insita no-
 bis omnium uitiorum semina. Quantam ad iras, ad libi-
 dinem, ad luxû, ad inuidiã, ad ambitionẽ, ad auaritiã, ad
 rapinam ab ipso matris utero procliuitatem nobiscû tra-
 himus, quum cætera animantia intra nature cupiditates
 probe degant? Cum his ueteris Adæ reliquijs quàm est
 omnibus laboriosa colluctatio? quàm paucis felix? Gra-
 uatur animus mole terreni corporis, & uelit nolit ad
 ea quæ non probat demergitur. Post hæc considera, quan-
 tum malorum agmen nos foris circumuallet, & com-
 peries multo plures interire casu quàm morbis. Quàm
 multos absumunt fulmen, terrarû cõcausio, telluris hiatus,
 lacuû, fluminû, et mariû exudatio, aër pestilẽs, uenena,
 noxiæ bestię, ruinæ, mali medici: sed nõ aliunde maior cla-
 des quàm ex bellis. Verum hæc mala non minitatur exi-
 tium nisi corporibus. Animo quot imminent pericula, à

DE MISERICORDIA DO-

carne hoste domestico, à mundo nunc blandiente, ut strangulet, nunc seuiente, ut opprimat, à spiritibus impijs, qui se nonnunquam transfigurant in angelos lucis. Quis non expauescat horum multitudinem, uires, astutiam, maliciam, & insatiabilem perdendi libidinem? Iam uero quem non exanimet inter hæc mala, mors omnibus certa, dies inærtus, extremi iudicij seueritas, gehennæ nunquam finiendi cruciatus? Video uos ad tantorum malorum solam commemorationem inhorrescere, nec iniuria: sed quo plus hic uidetis malorū & periculorum, hoc plus debetis diuinæ misericordiæ, quæ nõ solū inter hæc oīa protegit sibi fidētes, uerū etiā hæc oīa nobis uertit ī occasionē maioris felicitatis. Quicquid est calamitatis, debemus peccato ueteris Adæ, uerum felicitatem ex calamitate cum scœnore redditam debemus noui Adæ misericordiæ, qui est Christus Iesus in omne æuū laudādius omnibus. Satanæ expulit ē paradiso, Christus pro paradiso terrestri nobis aperuit regnum cœlestē: serpens impulit in uarios huius uitæ dolores, Christus nobis restituit æterna gaudia uitæ immortalis: Satanæ fraude sua nobis conciliauit mortem corporalem, Christus misericordia sua nobis largitur uitam æternam, cui quisquis sese sincero corde tradiderit, nõ est quod ullum hostium genus formidet. Ille uicit mūdū, ille fregit uniuersam Satanæ tyrānidē, ille carnē uertit in spiritū. Quod uicit, potētiae est: quod nobis uicit, misericordiæ est. Adoremus

MINI CONCIO D. ERAS.

miseri cordē potentiā, & fruamur potenti misericordia.
Omnia possumus per eū, qui nos reddit potētes, si modo
manemus in eo: oīa possidemus per eū, in quo summa bo
norū est omnium, undiq; nos protegente, subleuante, cō
solante, locupletante illius misericordia, quemadmodum
dicit Psalmus propheticus: Sperantes in domino miseri- Psal. 31.
cordia circundabit. Quantis malis patent, qui fiduciam
suam posuerunt in dotibus corporis, in opibus, in curri-
bus, in equis, in mundana prudentia, in meritis ac factis
suis. Quibus autem præsidijs securus est iustus? Ego autē, Psal. 15.
inquit, in multitudine misericordiae tuae. Ac paulo post:
Dñe ut scuto bonae uoluntatis tuae coronaſti nos. Cū audis
bonae uolūtatis, itelligis excludi fiducia tuorū meritorū.
Vbi deficiūt nos naturae uires, ubi merita destituūt, ibi suc
currit misericordia. Bellatorū scuta nō tegūt nisi unā cor
poris partē, scutū diuinæ misericordiae totos nos undiq;
protegit, supne aduersus spiritaliū nequitiarū ignea te
la, quae nobis imminēt è caelestibus: inferne aduersus uer
sutiā serpētis insidiātis calcaneis nostris: à fronte, ne nos
ledāt instātia: à tergo, ne nos repetant praeſterita: à dex
tris, ne rerū successus reddat insolētes: à sinistris, ne deij
ciat aduersitas. Hoc scuto fretus clamat ille: Dñs mihi Psal. 117
adiutor, non timebo quid faciat mihi homo. Et alibi: Nō Psal. 3.
timebo milia populi circundantis me. Sed animosius etiā
Paulus apostolus scribens Romanis: Si deus pro nobis, Rom. 8.
inquit, quis contra nos? Induerat egregius bellator pa

DE MISERICORDIA DO-

nopliam fidei, quæ nos nunit non operum fiducia, sed
 misericordie diuinæ. Hac armatura fretus non tantum
 contemnit angustiam, famem, nuditatem, periculum, per-
 sequutionem, uerum etiã gladium tyranni, mortem præ-
 sentem intentantis. Nihil potest humana crudelitas, ubi
 adest protectrix dei misericordia, imò quod fortius est,
 contemnit præter mortem ac uitam, angelos, principatus
 uirtutes, instantia, futura, fortitudinem, altitudinem, pro-
 fundũ, deniq; si qua est alia creatura uel i coelis, uel in ter-
 ris, uel apud inferos. Et hic est ille, qui suæ imbecillitatis
 conscius appellat seipsum uas fictile: Habemus, inquit,
 thesaurũ hũc i uasis fictilibus. Vnde igitur huic testæ fra-
 gili tantum roboris? Gratia, inquit, dei sum id quod sum.
 Quid est gratia dei, nisi misericordia dei? Gloriamur &
 nos libenter cum Paulo in infirmitatibus nostris, ut inha-
 bitet in nobis uirtus Christi, sic enim magis expedit no-
 bis, ut contemplatione miseriarum nostrarum glorificæ-
 mus dei misericordias. Et tamen interim, si placet, cõtem-
 plare teipsum ô homo, ea parte, qua præcellis cæteris ani-
 mantibus. Etenim si teipsum metiare bonis corporis, ui-
 des quàm multis animãtibus brutis sis inferior, magni-
 tudine superãt cameli, æleritate tigres, robore tauri, colo-
 re cygni, ornatu pauones, salubritate pisces, si quidem
 prouerbio credimus, imò pene omnia, oculorũ acie lyn-
 ces & aquilæ, olfactu uultures, uiuacitate ærui coruiq;
 Et tamẽ si quis corporis humani dotes cõsideret, inueni-

2. Cor. 4

1. Co. 15.

2. Cor. 12

MINI CONCIO D. ERAS.

et hic in quo laudet dei misericordiam. Quanta sensuum
sagacitas, quanta membrorum symmetria, quam accō=
moda ad uarios usus organa? Verum his de rebus etiam
librum edidit eloquentia singulari Lactantius, cui titu=
lum indidit De opificio dei. Is cum utilitate legetur, si
quicquid in corpore boni est meminimus, & hoc to=
tum ut à dei misericordia profectum, mancipandum es=
se diuinis obsequijs. Alioqui qui uolet in corporis doti=
tibus gloriari, statim audiet: Omnis caro foenum, & om Esa. 40.
nis gloria eius quasi flos foeni. Item illud: Quid super Eccl. 10.
bis terra & cinis? Ne in animi quidem dotibus, qua par=
te mirabilior est homo, habet quod sibi uindict. Qui
corpus condidit, idem condidit animum, corpus finxit è
limo, animum indidit afflatu oris sui. Et idcirco reliquo=
rum animantium anima unà cum corpore perit, nostra
superstes est corpori suo, donec recipiat illud in resure=
ctione promissa. Iam quàm sit res efficax anima, mors
ipsa declarat, quæ simul atque decesserit, iacet inutile ca=
daver, ubi calor, ubi color, ubi motus, ubi sensuum omni=
um uigor? Et tamen dum anima tenetur illigata tam in=
felici corpusculo, nihil agens nisi per organa corporea,
quæ frequenter obstant, quo minus natiuam uim suam ex=
erat, quàm admirabilis est illa mentis humanæ celeritas
& perspicacia? Quàm immensus memoriæ thesaurus?
Quid est tã abditũ in arcanis naturæ, uel i coelis uel i ter=
ris, quod hois ingenium nõ obseruarit, deprehenderit, ab

DE MISERICORDIA DO:

soluerit? Magnum est, q̄ multi ex astrorum situ motuq̄;
 prædicant seculis aliquot post uentura: sed maius est, q̄
 ex rebus cōditis deprehēsa est illius opificis sempiterna
 uirtus ac diuinitas: teste Paulo. Quanta uero uolubilitas
 humani ingenij, quā breui spacio, quā multa simul
 contuetur intellectus hominis? Memoriae uero quā im=
 mensa uis est, quæ tot rerū formas, tot rerū uocabula sen=
 suum ministerio tradita, bona fide complectitur. Non
 enim hic loquar de his, qui tot tam cognitu difficiles disci=
 plinas, tot insuper linguas perdidicunt, quodq̄; didic=
 runt, tenent. Cogitet apud se quiuis ē uobis quot homi=
 num facies ac nomina memoria complectitur, quot ani=
 mantū, arborum, herbarum, locorū, aliarumq̄; rerū in=
 numerabilium formas agnoscit, ac memoriter reddit uo=
 cabula? Has naturæ dotes uulgus appellat, quū sint reue=
 ra diuinæ misericordiæ munera, quæ cuiq̄; partitur non
 pro meritis nostris, sed pro sua benignitate. His omni=
 bus quoniā filius prodigus abusus est ad humanæ uolun=
 tatis libidinem, non solum non detractū est, quod datum
 erat, sed per gratiā addita est uberior charismatum mu=
 nificentia. Per legem nos instituit, per filium quem totū
 nobis impendit, docuit nos arcana dei, per spiritum su=
 um locupletat animos nostros uarijs dotibus, humanas
 uires superantibus. Dat intellectū mysticarū scripturarū
 quæ nobis prælucent & consolantur in omnibus malis,
 dat præscire futura, dat loqui linguis, cōtemnere uenena

MINI CONCIO D. ERAS.

pellere morbos, excitare mortuos, profligare noxios demones, dat uincere portas inferorū, dat esse mēbra Christi, filios dei, cōsortes regni cœlestis, cuius nō erit finis, Hic mihi reputa qualis fueris cōditus, nimirū altera ex parte luteus: deinde quanto infra pecudū cōditionē te deiecerit p̄ctū. Rurs⁹ ad quā dignitatē, ad quā felicitatē uocaris, & p̄spicies dñi misericordias, nec numerū habere nec mēsurā. Quid scarabeis cōtemptis? At pur⁹ est scarabeus, si cū peccatoris sordibus conferatur. Quid angelis sublimius? Nōne supra modum omnem erat ex scarabeo facere angelum? Nunc hominem scarabeo abiectiorem, fecit angelo maiorem, ausim dicere, fecit deum. Quur enim non ausim dicere, quod audet scriptura diuina? Ego dixi dii estis, & filij exælsi omnes. Quicquid ex deo nascitur, quodammodo fit deus. Quicquid adglutinatur corpori & spiritui Christi, uenit in consortium cognominum. Hic si nihil est quod tuis meritis possis ascribere, glorifica dei misericordiam, adora dei misericordiam, exosulare dei misericordiam. Quod si quis conetur hic aliquam portionem sibi quoque uindicare, reclamabit ilico Paulus apostolus, hæc omnia gratiæ dei tribuens. Omnes huius epistolæ crepant gratiæ uocabulum, quod quoties audis, intellige tibi commēdari dei misericordiā. Gratiæ est, q̄ purgati sumus à peccatis, gratiæ q̄ credimus, gratiæ q̄ per spiritū eius charitas diffusa est in cordibus nostris, iuxta quam opamur

Psal. 51.

DE MISERICORDIA DO-

- ed, quæ sunt pietatis. Nos enim non sumus sufficientes aliquid cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed omnis sufficientia nostra ex deo est. Si uerum dixit Paulus, ubi sunt impudentes isti, qui uendunt quibuslibet sua bona opera, quasi tantum ipsis domi supersit, ut possint & alios ditare? Miserrabiles sunt, qui sic uendunt sua benefacta maledicti sunt q̄ cōfidunt in operibus hoīm. Qui priore morbo laborat, audiat, qd' in Apoc. audit ecclesia Laodicē. **Apoc. 3.** dicis: diues sum & locupletatus, & nullius egeo, & nescis quoniā tu es miser & miserabilis, et paup̄, et cæcus, & nudus. Sed grauius etiā peccāt, qui cæteris ex bonorū operū exuberātia pollicentur diuitias. Porro quid suadet huiusmodi spiritus sanctus? **Apoc. 3.** Suadeo, inquit, tibi à me emere aurum ignitum, probatum, ut uere locuples fias. Et tu qui cōsciū es paupertatis tuæ, quid mēdicas à me dicis? **Iacobi. 1.** Si quis, inquit, Iacobus, indiget sapiētia, postulet à deo, qui dat oībus affluenter nec exprobrat. Omne datū optimum, & omne donum perfectum desursum est descendens à patre luminum. Et tu petis ab homine uestē bonorum operum, qui hoc miserabilius est nudus, quo si bi uidetur magnificentius est uestitus? Agnosce tuam miseriam & parata est misericordia. Apud homines, qui imputant beneficium, qui repetunt officium mutuum cum foenore, nihil charius constat, quā quod precibus emptum est: apud deum nihil æque gratuitum est, quā quod duobus nummulis emitur, precatione & fiducia,

MINI CONCIO D. ERAS.

quandoquidem hoc ipsum precium largitus est, qui sic uendere uult suam misericordiam. Multa iam nobis dicta sunt fratres optimi, de Dei misericordia, sed longe plura restant dicenda, si uelimus omnia repetere e scripturis arcanis, quae nobis diuinae misericordiae magnitudinem commendant. Superest ut uos paucis cohorter, ne quis ob arrogantiam se praebeat indignum tam obuia dei misericordia, aut ob animi peruersam deiectionem desperet dei misericordiam. Post haec paucis indicabimus, quibus rebus prouocetur dei misericordia. Hic erit denique nostrae concionis summa, si nobis dicentibus misericordia domini adesse dignabitur. Nihil aequae auersatur deus ac ceruicem elatam & contumacem, superbis enim resistit, humilibus autem dat gratiam. Ad hanc caecam dementiam ac dementem caecitatem multos perducit temporalium rerum successus, ut uelut obliti conditoris sui, uiuant ex animi sui libidine, adeo non cogitantes de corrigenda uita, ut gloriarentur etiam in malicia potentes iniquitate. Et ut alibi legimus: Gloriantur quum male fecerint, & exultant in rebus pessimis. De quibus scripsit Solomon: Impius quum in profundum malorum uenerit, contemnit. De talibus & Paulus: Tradidit eos deus in reprobum sensum, ut faciant ea quae non conueniunt. Horum nonnulli sibi perpetuam malorum impunitatem pollicentes, aspernantur salubrem admonitionem, non recipiunt quicquid prouocare potest ad poenitentiam, dicentes, habeat sibi deus caelum suum nobis relinquat terram. De his loquitur Moses in cantico

1. Pet. 5.

Iacobi. 4

Psal. 51.

Prou. 2.

Ibid. 18.

Rom. 1.

DE MISERICORDIA DO-

suo, quum commemoratis multis ac magnis dei benefi-
 cijs in populum Israëlitarum subijcit: Incrassatus est diz
 Deut. 32 lectus & recalcitrauit, incrassatus, impinguatus, dilata-
 tus, dereliquit deum factorem suum, & recessit à deo sa-
 lutari suo. Depingit hoc hominum genus Psal. 72. In la-
 bore hominum non sunt, & cum hominibus non flagel-
 labuntur: Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquita-
 te & impietate sua, transierunt in affectum cordis. Cogi-
 tauerunt & locuti sunt nequitiam, iniquitatem in excel-
 so locuti sunt. Posuerunt in coelum os suum, & lingua
 eorum transiuit in terra. Sed audi quis exitus sequatur
 hanc infelicissimam felicitatem: Veruntamen propter do-
 los posuisti eis, deiecisti eos dum alleuarentur. Quomo-
 do facti sunt in desolationem, subito defecerunt, perie-
 runt propter iniquitatem suam. Velut somnium surgen-
 tium, domine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihi-
 lum rediges. Qui semet ad exemplum Luciferi erigunt
 aduersus deum, ijs eueniet, quod in Euangelio commina-
 tur dominus: Vidi Satanam tanquam fulgur de coelo ca-
 dentem. Audit & Corozaim opulentia rerum fluxariū
 impie tumēs: Vae tibi Corozaim, quoniam quæ nunc es
 sublata in coelum arrogantia tua, uindicta dei ad inferos
 detraheris. Tumebat quōdam & Paulus fiducia patriæ
 legis ferox, ac spirans minas & cedes aduersus discipu-
 los domini, ideoq; dextra dei subito prostratus in terram
 Acto. 9. audit: Durum est tibi contra stimulum calcitrare. Verū

MINI CONCIO D. ERAS.

in huius facto quoniam error erat, non peruersitas misericordiam consecutus est. Mox ut ille agnouit, Dominus peccatū ignouit, nec ignouit mō, uerū etiā ex lupo fecit ouē, ex tyrāno apostolū. Sed illos manet execratio, q̄ p̄ seuerantes in peccatis, tandem callo ducto nolunt intelligere ut bene agant, qui dicunt deo: Recede à nobis, sciētiam uiarum tuarum nolumus. Rursus qui apud Esaiā loquuntur, qui domino uocante ad fletum, planctum, de caluationem, & cilicium, ipsi faciunt letitiam & exultationem, mactantes uitulos, & immolantes oues, ut comedant carnes, & bibant uinum, dicentes: Edamus & bibamus, cras .n. moriemur: quiq; apud eūdē p̄phetā irridēt minas dñi, ad poenitētiā prouocātis: Māda remāda, māda remāda: expecta reexpecta, expecta reexpecta, modicū ibi, modicū ibi. Quiq; rursus alio loco dicūt Nō audiemus dñm, sed ī peccatis nostris moriemur: His iuxta uetus prouerbiū: Furor fit lesa sēpius patientia & sp̄reta domini misericordia uertitur in grauiorem condemnationem. Subijcit enim apud Esaiam dominus irrisus: Et erit eis uerbum domini: manda remanda, manda remanda, expecta reexpecta, expecta reexpecta: modicum ibi, modicum ibi, ut uadant & cadant retrorsum, & conterantur, & illaqueantur & capiantur. Vadunt infelices, relictī suis prauis cupiditatibus semper in peius proficientes, cadunt in barathrum impietatis, illaqueantur funiculis peccatorum, capiūtur æternæ damnationis

DE MISERICORDIA DO

Sagena, ducentes in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. O uere miseros homines, & exitio deuotos, qui tanquam uictimæ pingues saginantur ad cædem, quos nec peccatorum enormitas dedocet arrogantiam, nec tanta dei lenitas emollit ad pœnitentiam. Dei clementia toties peccantem tolerat, ut resipiscas, indulget pœnitentiæ spatium, nec interim aufert abs te benignitatem suam, dat prosperã ualetudinem, dat opes, dat reliqua uitæ commoda, ueluti carbones ignis congerens super caput tuum, ut si peccatum tuum odisse non possis quia per se turpissimum est, ideo saltem incipias odisse, quod tam amabili patri displiceat. Eschimum adolescentem in comœdijs comperta patris mira lenitas erga peccantem commouet, ut in posterum obseruet eum religiosius, sic enim loquitur: Quid hoc est negocij? hoc est patrem esse, aut hoc est filium esse? Si frater aut sodalis esset qui magis morem gereret? Hiccine non amandus? hiccine non in sinu est gestandus? Hem, itaque adeo magnam mihi iniecit sua cõmoditate curam, ne forte imprudens faciam quod nolit, sciens cauebo. Si bene nata ingenia parentum lenitas docet odisse peccatum, Tu infelix peccator tanta patris tui bonitate magis ac magis indurescis, nec audis Paulum à dementia reuocantem? An, inquit, diuitias bonitatis eius, & patientiæ & longanimitatis contemnis? An ignoras quod benignitas dei ad pœnitentiã te adducit? Secundum autem duritiam tuam &

MINI CONCIO D. ERAS.

impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ, & re-
velationis iusti iudicij dei. Nulla fera tam immanis est,
quæ non mansuescat officijs hominum, & tu tam inau-
dita dei munificentia prouocatus, magis etiam ferocis in
illum? Nulla res est tam dura, quæ non mollescat homi-
num arte. Aera liquefcunt fornace, ferrum mollescit
igni, cornu infusa cera lentescit, adamantis inuicta duri-
cies hircino cruore domatur: & ô cor plusquam corne-
um, plusquam ferreum, plusquam adamantinum, quod
nec ignis gehennæ, nec patris lenissimi indulgentia, nec
agni immaculati pro te effusus cruor emollit, imò quod
his omnibus fit rigidius. Tolle trophæa, age triumphū
impietatis, uicisti miser, uicisti artem diuinam, infelicis-
sima uictoria. Infelix terra est, ut ait Paulus, & execra-
tioni proxima, quæ quum frequenter exceperit cœle-
stem hymbrem, nihil aliud progignit q̄ spinas & tribu-
los: quanto infelicior, quæ toties irrigata pluuia diuinæ
misericordie, durefcit etiam in lapidem adeo rigidum,
ut nullam diuini spiritus recipiat impressionem. Mosi le-
gem tabulis saxeis inscripsit digitus dei, proinde tuū cor
saxis illis rigidius est, cui nihil Euangelicæ legis inscribe-
re potest dei spiritus. Quis nobis scindet hæc corda sax-
xea, nisi ille, cuius mors scidit petras, ut exirēt è monu-
mētis q̄ mortui erāt? Quis dabit nobis cor carneū nisi ser-
mo dei, qui pro nobis caro factus est? Verum his quo-
que deploratiores sunt, qui suis peccatis blandientes,

DE MISERICORDIA DO-

blasphemias & impias ferunt opiniones, negantes esse deum in excelsis: aut si est, nihil ad illum pertinere res mortalium, non esse uitam post corporis interitum, non esse paratam immortalitatem his, qui hic pie uixerunt in Christo Iesu, nec esse paratam gehennam his, qui hic seruierunt Satanae, inanes esse minas scripturarum, uana esse promissa Euangelij, aut qui peruersa scripturaru[m] interpretatione sua scelera pro benefactis defendunt, ac sermonem dei, ad cuius regulam oporteret deprauatas animi cupiditates corrigere, cogunt patrocinari turpitudini suae, caeteris criminibus haeresis impietatem ceu pessimum colophonem imponentes. Optimo iure ad tantae impietatis mentionem, pallor occupans faciem, ac totius corporis tremor obortus, declarat quantopere quod audistis, execremini. Sed utinam ista non audiremus etiam inter Christi nomen professos. Ostendi uobis Scyllam, in quam illi complures percunt. Ostendam & Charybdim, periculum & illo grauissimo grauius ac formidabilius. Hi sunt, quos Cain & Iudas proditorem secutos, in aeternum exitium absorbet ueniae desperatio. Eadem poenitentia est, licet diuersa sit pereundi ratio. Pharaon induratus, dicit: Non noui dominum, nec dimitto populum. Quid Cain? Maius est peccatum meum, quam ut ueniam merear, Porro Iudas quid? Peccavi prodito sanguine innocuo. Uterque peccati magnitudinem agnoscit, uterque confitetur, utrumque facti poenitet, sed uterque recedit a facie domini

Exodi .5

Gene. 4.

Matt. 27

mini

MINI CONCIO D. ERAS.

mini, apud quem solū est misericordia, & copiosa à pec-
 tatis redemptio. Sic enim legis de Cain: Egressusq; Caim
 à facie domini, habitabat profugus in terra ad oriētalem
 plagam &c. Et Iudas egressus è conuiuio sanctorū, non
 est reuersus: ifelix, qui sic egreditur à facie misericordiae
 dei, ut non reuertatur. Hic est, opinor, de quo sensit Hie-
 remias, quum ait: Nolite flere mortuū, neq; lugeatis su- 22
 per eum, plangite fletu eum, qui egreditur, quia non re-
 uertetur ultra. Mortuum non uult defleri, quod aliquan-
 do sit reuicturus. Ille omni lacrymarum genere deplo-
 randus est, qui semet auertit à fonte uitæ perennis, nec
 unquam per pœnitentiam, unde abiit, reuertitur. Abie-
 rat filius ille profusor ac nepos in regionem longinquā,
 reliquerat domum amantissimi patris, sed reuersus est.
 Longe recesserat à domino Petrus, quum ter illum abiu-
 raret, sed mox reuersus est, dum recordatus sermonis
 quem dixerat Iesus, cœpit amare flere. Exciderat sibi,
 sed reuersus in sese, reuersus est ad Iesum. Sic clamat
 Esaias: Mementote istud, & confundamini, & redite 46.
 prœuariatores ad cor. Recordatus est Petrus, & redijt
 ad cor: ablatum est ab eo cor saxeum, cor pumiceum, un-
 de nulla lacrymarum stilla poterat extundi: datum est
 cor carneum, unde mox erupit fons lacrymarum, ama-
 rus ob dolorem pœnitentiæ, sed salubris ob redditam in-
 nocentiam. Iudas autem non est reuersus ad Iesum, sed
 abiit ad sacerdotes & phariseos, retulit funestam pe-

DE MISERICORDIA DO-

cuniam, inde confugit ad infelicem laqueum, & crepuit
medius. Hæc ad nostram institutionem in suis discipulis
permisit dominus. Vides duorum Apostolorum peccan-
tium quàm diuersus sit exitus. Iudas toties domini man-
suetudine prouocatus ad resipiscenciam, perstitit in im-
pio proposito. Sed Petrus ad intuitum Iesu, recordatus ser-
monis dominici, statim agnouit seipsum, ac uelut indi-
gnum præsepte domino, subducit sese, non ad laqueum,
sed ad fletum, hoc est non ad desperationem, sed ad reme-
dium. Iudas imitatus Cain huius mali principem, agno-
uit quidem peccati sui magnitudinem, sed non est recor-
datus sermonum diuinorum, qui nusquã in libris sacris
non inuitant ad reditum, prouocant ad poenitentiam, &
pollicentur misericordiam. Nam quæ pagina est in libris
sacris, quæ non sonet dei misericordiam? Non loquor so-
lum de libris noui testamenti, quæ lex est gratiæ, uerum
etiam de ueteri testamento, quæ rigidior esse putatur. Au-
diamus quàm blande dominus apud Hieremiam sub per-
sona sponsæ, quæ deserto marito, se prostituerat passim
Hier. 3. omnibus, populum suum reuocet ad poenitentiam: Con-
uertimini, inquit, filij reuertentes, dicit dominus, quia ego
Iob. 36. uir uester. Et apud Iob dominus reuelat aurem pecca-
torum, ut corripiat: & loquitur, ut reuertantur ab
iniquitate. Sed miseri, qui ad hæc domini uocem obdurant
aures suas, similes aspidi surdæ, quæ studio obstruit au-
Psal. 49. res, ne audiat uocem incantantis sapienter: Hodie, inquit

MINI CONCIO D. ERAS.

psalmus, si uocem eius audieritis, nolite obdurare corda uestra. Hodie nostrum est, quamdiu sumus in hac uita, quæ donec manet, non desinit nobis loqui dominus, prouocans ad poenitentiam, offerens paratam ueniam. Quid dixi ueniam? Maior est misericordia dei, quæ reuersis pollicetur optimam munificentiam. Sic enim legimus in libro Iob: Si reuersus fueris ad omnipotentem, edificaberis, & longe facies iniquitatem à tabernaculo tuo: dabit pro terra silicem, & pro silice torrentes aureos. Audiamus misericordiam domini apud Esaiam inuitantem ad poenitentiam: Si queritis, inquit, querite, conuertimini & uenite: si queritis finem malorum, ne querite à filiis hominum, in quibus non est salus, ne à maleficis, ne à laqueo, sed à me querite, qui solus & possum, & paratus sum ignoscere. Tantum auertamini ab his, quæ turpiter amastis, & conuersi uenite ad me. Rursus apud eundem prophetam, uniuersum genus mortalium inuitans ad se, loquitur: Nunquid non ego dominus? & non est ultra deus absq; me. Deus iustus & sanctus non est præter me: conuertimini ad me, & salui eritis omnes fines terræ, quia ego deus, & non est alius. Hæc dominus loquitur gentibus idololatriis, homicidiis, sacrilegis, parricidis, inæstis, blasphemis: & tu miser per desperationem auerteris à domino? Olim quum impune regnaret inter gentes peccatum, misericordia dei uidebatur contracta intra angustos Iudææ terminos. Cæterum per Euange-

Iob. 22.

23

45.

DE MISERICORDIA DO-

lium dilatata est misericordia per uniuersos fines terre.

18. Apud Hieremiam item comminatur poenā obstinatis, sed offert paratam ueniam resipiscentibus: Si gens, inquit, illa poenitentiam egerit à malo suo, quod locutus sum aduersus eam, agam & ego poenitentiam super malo, quod cogitavi facere ei. Et qui paulo ante minitabatur subuersionem, eradicationem, ac dispersionem, diuersa promittit, & subito, inquit: Loquar de gente & regno, ut edificem, & ut plantem illud. Similiter apud Ezechielem, non solum promittit ueniam redeunti; uerum etiam *ἐπιμνηστικὴν* illam Græcorū prouerbio celebratam, hoc est, omnium superiorum malorum obliuionem: quum enim ante commemorasset omne genus facinorū ac flagitiorū, subiicit: Si autē impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis, quæ operatus est, & custodierit uniuersa præcepta mea & fecerit iudicium & iustitiam, uita uiuet, & non morietur: omnium iniquitatum eius, quas operatus est, non recordabor. Nunquid uoluntatis meæ est mors impij, dicit dominus deus, ac nō magis ut conuertatur à uijs suis & uiuat? Et aliquāto inferius: Cōuertimini & agite poenitentiam ab omnibus peccatis uestris, & non erit uobis in ruinā iniquitas: projicite à uobis omnes præuariationes uestras, in quibus præuicati estis: & facite uobis cor nouū & spiritum nouū. Et quare moriemini domus Israël? Quia nolo mortem morientis, dicit dominus deus, reuertimini & uenite. Quur desperas miser, quū

Ezec. 18

MINI CONCIO D. ERAS.

deus in hoc misit filium suum in terras, ut spem bonā haberes? Ipse nimirū est dei misericordia, de quo canit Psaltes: Suscepimus deus misericordiā tuam in medio templi tui. Esto in templo, & amplectere misericordiam. Ille resurgens, clamat: Nolo mortem peccatoris, sed magis ut conuertatur & uiuat. Audi uocem hanc infelix peccator, excute letalem somnum, resurge cum Christo, ut uiuas in illo. Tibi reuixit ille, ne te semper occuparet mors peccatorum. Ac ne quis suspicietur hanc dei clementiam non esse paratam: aut nō paratam, nisi his qui leuia quaedam & pauca commiserint, audi dominum clara uoce pollicentem: Quacūq; hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum illius non recordabor. Non exæpit criminum genus, non perpendit magnitudinem, aut multitudinem admissorum. Tantum ingemiscæ, & parata est omnium superiorum criminum obliuio. Pro leuioribus commissis, sine quibus non uiuit humana imbecillitas, quotidie dei misericordiam in clamamus, dicentes: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: & audimur, si modo audierimus proximū orantem ut ignoscamus. Quin & in capitalibus admissis ordo quidam est, quemadmodum apud homines quidam leuius dormiūt, sic ut facili sibilo excitetur: sunt q̄ altis, ut clamore sit opus: sunt q̄ altissime, ut uix multa uellitione expurgentur: ita ap̄ deū alij leuius mortui sunt, alij grauius, alij grauissime. Nullū autem mortis genus tam

Psal. 47.

DE MISERICORDIA DO:

deploratum & conclamatum, quod ille sua uoce nō pro-
pellat, ad cuius uocem resurgunt etiam hi, qui in monu-
mentis sunt: neq; quenquam tam profundus mortis so-
por occupat, ut per eum non possit excitari. Hoc triplex
peccatorum discrimen pij scripturarum interpretes ex-
istimant nobis significatum in tribus funeribus, quæ lege-
mus à domino Iesu reuocata in uitam. Archisynagogi fi-
liam, puellam duodecim annos natam excitauit in ædi-
bus, paucis admissis testibus, uetuitq; profertur quod erat
gestum. Hi sunt qui primum nō ex destinata malitia, sed
uel per lubricum ætatis, uel per imbecillitatem huma-
nam sic in crimen aliquod prolasi sunt, ut nondū in ma-
lo callum duxerint, nondum fœdus rumor ex scelere cō-
tractus sit. Hos porrecta manu facile erigit dominus Ie-
sus, tegens etiam illorum turpitudinem, & pudori con-
sulens. Cæterum uiduæ filiam excitauit maiore negotio
Iam cadauer efferebatur ad sepulchrum, In tempore ue-
ro factus obuius dominus, commotus muliercule lacry-
mis, iubet sisti loculum, erigit adolescentē. Is primū resi-
det, mox loquitur, mox exilit e' loculo, ac matri reddi-
tur. Hi nimirum sunt, qui eò progressi sunt in uitijs, ut
nec infamia reuocari potuerint à peccando: hi per publi-
cam poenitentiam paulatim reuocantur ad uitam. Resi-
det enim, qui peccare desinens erigit sese ad propositum
uite melioris. Loquitur, qui confessus suam turpitudi-
nem, agnoscit dei misericordiam. Redditur uiuus matri.

MINI CONCIO D. ERAS.

qui peractis remedijs, restituitur ecclesie communioni. Lazarus autem iam foetebat in monumento. Tantum de-
fletur à desperantibus sororibus & amicis, hic Iesus iu-
bet ostendi sepulchrum, lacrymatur, infremit & turba-
tur spiritu, iubet tolli saxum, magno clamore iubet pro-
dire foras, prodit, sed obuinctus, soluitur atq; ita demum
redditur sororibus. Non magnum erat domino suscitare
cadauer quadriduanum, maius est excitare peccatorem
qui iam annis quadraginta in omni turpitudinis genere
non uixit, sed computruit. Puer, inquit, centum anno-
rum morietur, et peccator centum annorum maledictus erit.
Et hunc dignabitur suscitare dñs Iesus, modo tandem
audiat uocantē. Quotidie clamat, surge puella, surge a-
dolescens, Lazare ueni foras. Sed heu plerique plus
quam mortui, non audiunt uocem reuocantis in uitam.
Quid autem est audire nisi credere? Incredulitas obtu-
rat aures impiorum, quo minus uox scripturæ diuinæ pe-
netret in animos. Rogemus domini misericordiam, di-
gnetur intendere uocem suam omnipotentē, talibusq; mi-
seris ac deploratis occinere: Surde & mute spiritus, ego
precipio tibi, exi ab eo, & amplius ne introcas. Iā quo
rectius pspicias q̄ parata sit misericordia domini resipi-
scētī, audi David: Dixi cōfitebor aduersum me iniustitiā
meā dño, & tu remisisti impietate p̄cti. Nōdū cōfesso, sed
tātū meditātī cōfessionē occurrit misericordia. Ingemiscā
cōfiteri, sed corā dño. Multi igemiscūt apd' hoies, plorāt

Esa. 65.

Mar. 9.

Psal. 31.

DE MISERICORDIA DO-

apud homines, confitentur apud homines, scindunt uestes, sed apud homines, induunt cilicium, aspergunt capiti cinerem, sed apud homines. Que si fiant apud deum, hoc est, ex toto corde, ex sincero affectu, non cessat misericordia domini. Scindite, inquit, corda uestra et non uestimenta uestra. Nam cor contritum & humiliatum deus non despiciet. Ploremus, inquit psalmographus, coram domino qui fecit nos. Multi ieiunant, sed non eo ieiunio quod uult dominus: multi commutant amictum, at non commutant affectum, Et tamen incidit, ut hæc quoque sint apud homines facienda, ut quos nostra malicia prouocauit ad peccandum, eos ad resipiscendum reuocet poenitentia. Sed hæc inutiliter fiunt apud homines, nisi prius fiant in oculis dei. Confessus est Iudas peccatum suum sed apud phariseos, si confessus fuisset domino, statim complexa fuisset eum clementissima domini misericordia. Et quo gratior sit domino nostra confessio, Osee propheta confessionis etiam formam nobis dicit: Tollite, inquit, uobiscum uerba, et reuertimini ad dominum, & dicite ei, omnem aufer iniquitatem & accipe bonum, & reddemus uitulos labiorum nostrorum. Reuertamur & nos, qui multis modis aberrauimus, ad eum, qui solus tollit peccata mundi, qui pro nostris peccatis effudit pretiosum sanguinem, dicamus illi: Aufer a nobis omne malum, quod perpetravimus. Gratis ne? Et accipe bonum, quod bonum? uitulos labiorum nostrorum. Agemus gratias tue misericordiae, cui debebimus quic-

Iohel .2.

Psal. 50.

Ibid. 94.

Osee. 14.

MINI CONCIO D. ERAS.

quid post lapsum boni gesserimus, auferes à nobis quod nostrum est, & accipies à nobis quod tuum est. Vide uero quàm huic concinit propheta Iohel eandẽ sententiã alijs uerbis referens, siquidem apud hunc deus dira comminatus his qui negligenter oblatam ipsius misericordiam, sic infert, Conuertimini ad deum uestrum, quia benignus & misericors est, patiens & multæ misericordie, & præstabilis, siue ut Græci codices habent, μετανοῶν, hoc est, pœnitens super malicia. Deijcit te magnitudo criminum, sed erigat magnitudo misericordie diuinæ, eam uide quot modis exaggeret propheta. Benignus est, pro quo septuaginta uerterant, ἐλεήμων, hoc est, misericors. Id quanq̃ satis erat, ne desperaremus ueniã, addit, & miserator, quod septuaginta, δίκτιεμων, ut intelligamus illum nostris malis etiam indolescere, non solũ succurrere. Nec hoc contentus, addit patiens, quod significantius Græce dicitur μακροθυμοσ, hoc est leni animo, minimeq; celer ad uindictã, quẽadmodũ humana misericordia facile uertitur in indignationẽ. Et adhuc desperas ò peccator. Audi igitur quod sequitur, & multæ misericordie, quod græcis est, πολυέλεοσ. Si multa sunt peccata, ne diffide, multa est misericordia: Quid nũc superest, nisi ut cõuertaris & adeas inuitantẽ? Sed terrẽt minæ supplicij, audi & respira, & præstabilis super malicia. Incertũ quare quod Septuagita uerterãt μετανοῶν hoc est, pœnitẽs, diuus Hieron. uerterit præstabilis, nã

Iohel. 2.

DE MISERICORDIA DO-

Latinis præstabile dicitur, qd' præstari, hoc est, effici potest: malicias autem dixit afflictiones quæ nostris peccatis debebatur. Aufert peccata, remittit æternam poenam cõmeritam. Quid igitur superest, nihil, nisi ut agnoscas dei misericordiam. Nimirum hoc est, qd' sequitur apud Iohannem: Et dimittet post se benedictionem, sacrificium et libam domino deo nostro. Videlicet hoc erat qd' Osee dixit, vitulos labiorum, id est, sacrificium laudis et gratiarum actionis. Si quis grauius ac frequenter offendisset hominem, quæ difficilis reconciliatio, quæ memor iniuriarum animus, quæ tarde senescit ira, quæ facilis quauis ex causa relapsus ad veterem similitudinem, quæ morose exigitur offensæ pensatio: et tamen si sic quoque recipiunt in gratiam, clementes uocantur. Deus toties offensus ultro prouocat ad poenitentiam, inuitat ad ueniam, remittit minas, condonat gehennæ poenam, offert pro supplicio benignitatem, et adeo non auertit sese à resipiscente peccatore, ut ultro etiam occurrat reuertenti, et obuijs (ut aiunt) uulnis excipiat conuersum. Nimirum hoc est qd' apud Zachariam pollicetur.

Zach .i. Cõuertimini ad me dicit dominus exercituum, et cõuertar ad uos dicit dominus exercituum. Quid est, cõuertimini ad me? agnoscite uestram miseriam et expetite meam misericordiam. Quid est, et ego cõuertar ad uos? Ilico ex uindice factus opitulator, adiuuabo conatus uestros, ut qd' uestris uiribus non potestis efficere, meo fauore cõsequamini. Nemo potest salubriter odisse peccata sua, nisi deus dederit, nisi auferat cor lapideum, et inserat cor carneum: nisi pro corde polluto creet in nobis cor mundum: nisi pro spiritu prauo, spiritum rectum ino-

MINI CONCIO D. ERAS.

uet i uisceribus nostris. Sed quare hæc opa mihi sumitur in
 recensendis aliquot ueteris scripturae locis, quæ declarēt
 admirabilem dñi misericordiam? Tota ueteris instrumenti scri-
 ptura undiq; nobis prædicat, occinit, iculat dei miseri-
 cordiam. Et ubi sunt illi phrenetici uerius q̄ hæretici, q̄ du-
 os ex uno faciunt deos, alterum ueteris testamēti, q̄ tantum ius-
 tus fuerit, non etiā bonus: alterum noui, q̄ tantum bonus fuerit,
 iustus non itē, non saltē illā audiere cationē quæ toties ite-
 ratur i psalmis: Cōfitemini dño quoniā bonus, quoniā in
 seculū misericordia eius? Vbi uesanus Manichæus, q̄ do-
 cuit eū, q̄ nobis tā amāter locutus est p̄ prophetas, quiq; Mosi
 legē cōdidit, non fuisse uerū deū, sed unū e noxijs
 demonibus? Idem deus est utriusq; legis, eadem ueritas
 eadem misericordia per Iesum Christum dominū nostrū
 nisi quod in Mosi lege sunt umbræ, in Euāgelio ueritas
 in illa promissio, hic exhibitio: ibi multa et magna miseri-
 cordia erga Iudæos, hic totus ille misericordiae fons, uel
 mare potius exuberavit in omnes totius orbis nationes,
 inundatiōe sua pluens et p̄fligās oīm mortaliū mala. Hoc
 uidel. erat illud felix diluuiū misericordiae: uet̄ illud dilu-
 uuiū seruatis paucis oppressit p̄ctores, hoc salutare dilu-
 uuiū, deletis criminibus seruat oēs credētes filio dei. Qui
 i ueteris testamēti libris resipiscētibus Hebræis p̄mittit ue-
 niā, idem præsens in Euāgelio clamat oibus: Venite ad
 me omnes qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam
 uos. Tollite iugum meum super uos, et inuenietis re-
 quietem animabus uestris. Iugum enim meum suauē est,

Psal. 117.

Matt. 11

DE MISERICORDIA DO-

onus meum leue. Relege etiam Christi uitam, quid aliud uides quam perpetuam in omnes misericordiam? gratis sanabat egrotos, pauit famelicos, subleuauit periclitantes, mundabat leprosos, cecis impartijt lucem, debiles & mancos restituit, daemona profligauit, mortuos restituit, poenitentes absoluit. Rursus excute doctrinam illius uniuersam, quid aliud resipit, quam immensam dei misericordiam? Quot parabolis rem eandem inculcat animis nostris, ne qua posset elabi. Quid enim aliud agit parabola de oue reuecta humeris pastoris, de drachma perdita & inuenta, de sanis quibus non est opus medico, de seruo cui donatum est omne debitum: rursus de foenatore qui donauit utrisque debitoribus: de publicano et pharisaeo, de uiatore saucio, quem Samaritanus curat, de oeconomico benigno in debitores, fraudulento in dominum: de filio prodigo recepto? Quin ipsum Euangelij uocabulum, Nonne statim misericordiam pollicetur? Quid pollicetur? Cecis lucem, captiuis remissionem, contractis restitutionem, breuiter annum acceptabilem domino, qui nihil aliud sitit quam salutem hominum. Iam ipsum nomen Iesu, hoc est, seruatoris, quid aliud pollicetur peccatori, quam salutem & misericordiam? Si iudicem professus uenisset erat quur sibi quisque formidaret, nunc seruatorem audis, & desperas salutem? Denique quo certior esset fiducia salutis, quoniam incredibile uideri poterat sanguine hircorum ac uitulorum expiari tantam Lernam criminum,

MINI CONCIO D. ERAS.

quibus inquinatum erat genus humanum uniuersum, ipse dei filius conscendit aram crucis, ac pro nostris peccatis immolauit seipsum uictimam efficacem omnibus omnium peccatis expiandis. Atque ipsa cruce pendens orat pro crucifixoribus, pro conuiciantibus & insultantibus & tu putas negaturum ueniam agnoscenti peccatum tuum, & imploranti misericordiam? Confide misericordiam, & experieris misericordiam, fides nihil non impetrat à Christo. Qui diffidit medico, sibi obstat, quo minus recipiat sanitatem. In tantum uero non auersatur preces miserorum ad se clamantium deus, ut alienæ quoque precectioni, si modo adsit fiducia, tribuat misericordiam. Clamat Cananæa, & sanatur filia, confidit Centurio, & restituitur famulus, rogat Archisynagogus, & reuiuiscit filia, deprecatur pater, & filius à pessimo dæmonio liberatur. Clamant apostoli: Domine serua nos, perimus, et seruantur omnes. In multis non expectauit preces oris uidet fidem baiulorum, & dicit paralytico: Confide filii remittuntur tibi peccata. Tantum plorat mater & comites, & surgit extinctus adolescens: tantum lacrymantur Martha & Maria, & reuiuiscit Lazarus: plorat Maria peccatrix, ungit & osculatur, & audit: Remittuntur tibi peccata. Satis rogat, qui morbum agnoscit: uehementer rogat, qui plorat & confidit. Mulier profluuio sanguinis obnoxia furtim contingit uestem Iesu, & ilico sensit uim prodeutis misericordiae. Multos item ali

Matt. 8.

Matt. 9.

Luce. 7.

DE MISERICORDIA DOMINI

os sanatos legimus contactis uestibus Iesu. Adeo nusquam non est parata illius misericordia, & ad quamuis occasionem subleuat miseros. Si non audes compellare Iesum, si non potes contingere Iesum, saltem furtim continge simbriam, adito sanctum aliquem, in quo relucet pietas ista, ut suis precibus te comedet misericordiam domino. Per hos enim exerit saepe uirtutem suam, undiquaque paratus ad conferendam omnibus salutem. In hoc uenerat, hic erat cibus quo pascebatur, ut peccatores adduceret ad poenitentiam. Quin & in Genesi quum impij sceleribus suis prouocassent iram domini, tamen ad preces Abrahamae tot ciuitatibus exitio deuotis ueniam daturus erat dominus, si decem ibi iustos inuenire contigisset. Commeruerat interitione deleri populus Israëliticus, & dominus ad unius Mosi preces cohibet uindictam gladium. O cecos, o ingratos, qui tam obuiam, tam ubique paratam domini misericordiam negligunt, sed infeliciores qui desperant quod ultro, quod gratis offertur. Facile placatur, qui nolens ulciscitur. Quid enim aliud sonat illa uox: Et quare moriemini domus Israëli? Rursum alibi deplorat, quod expandit manus suas tota die ad populum incredulum & contra dicentem. Iterum apud Micheam. Popule meus quid feci tibi, aut quid molestus fui tibi, responde mihi, Similiter apud Esaiam. Esaiam: Quid est quod ultra debui facere uinee meae, et non feci ei? Dominus nihil non facit, ut nos seruet, & nos uolentes abijcimus spem salutis? In Euangelio lacrymis etiam profere

MINI CONCIO D. ERAS.

quitur Hierosolymam, quæ sibi pertinacia peccandi exitium accersebat. Quoties, inquit, uolui congregare te, si cut gallina congregat pullos suos sub alas, & noluistis? **LUC. 13.** Dominus clementissimus plorat, quod nõ liceat seruare miseros, & nos illi diffidimus, quasi seruare nolit? In Euāgelio tota domus perstrepat gaudio, quod filius qui mortuus fuerat reuixerit: qui perierat, receptus sit. Pater ille bonus cohortatur totū angelorū ac sanctorum cœtum ad cōmune gaudium, quod unus peccator reductus sit ad pœnitentiam: & tu miser desperas, & tibi salutē inuidens, & domino tam ingens gaudium? Quem cruciat peccatorum interitus, quem exhilarat impiorum conuersio, eum credimus negaturum ueniā resipiscentibus? Vocat omnes ad nuptiale conuiuū, uult impleri domū suam, etiam cæcos & claudos compellit intrare. Quid tu restitas miser? Quur non potes auelli à porcorum siliquis? Quur pugnas aduersus misericordiam domini? Sapientia dei Christus est. Ea iuxta Solomonē egressa domū paternam, uenit in mundū, foris prædicat, & in plateis dat uocem suam, in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert uerba sua, dicens: Usq; quo paruuli diligitis infantiā, et stulti ea quæ sibi sūt noxia cupiēt, et imprudētes odio habebūt sciētiā? Cōuertimini ad correptionē meā. En pferā uobis spūm meū, et ostēdā uobis uerba mea. Quid est stultius q̄ ob res fluxas ac momētaneas priuari bonis æternis? Quid sapiētius, q̄

PROVER. 2

DE MISERICORDIA DO-

brevi tolerantia lucrificare immortalitatem? Desipiunt igitur omnes qui perseuerant in peccatis: sapiunt qui uitam in melius commutant. Quantis laboribus scrutamur rem uilissimam in metallis, & tantum thesaurum oblatum, & gratis oblatum aspernamur: aut quod stultius est desperamus? Diues est in misericordia deus. Opum humanarum thesaurus exhauritur largiendo, misericordie thesaurus non potest exhauriri. Addeam & illud, quo magis adimam omnibus uenie desperacionem. Obstrinxit homini deus suam fidem, nec, ut ait Paulus, seipsum abnegare potest. Non recusat argui, si quod pollicitus est, non presterit. Sic enim loquitur apud Esaiam populo undiq; contaminato: Lauamini, mundi estote, auferite malum cogitationum uestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruerse, discite benefacere: quærite iudicium, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite uiduam, & uenite & arguite me, dicit dominus. Audis peccator, quid aliud requirit abs te misericors dominus, nisi uite mutationem? Et ne quid deiciat animum tuum flagitiorum enormitas, audi paratam omnium ueniam: Si fuerint, inquit, peccata uestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi uermiculus, uelut lana alba erunt. Si uolueritis & audieritis me, bona terre comedetis. Quis tam demens, qui nolit seruari? Quid facilius quam audire patrem amantißimū nihil imperantem, nisi quod ad nostram pertinet felicitatem? Si uolueritis

Esaiæ. 1.

MINI CONCIO D. ERAS.

ritis, inquit, & audieritis. Nemo seruare potest inuitū.
 Salus autem per fidem, fides per auditum. Prope est sermo salutifer in corde tuo & in ore tuo. Tantum ne claudis aures cordis. Iam si rex quispiam perduellionibus aut lese maiestatis conuictis ita loqueretur, quicquid hactenus tentatum aut gestum est, totum condono, parata est omnibus uenia, modo posthac à simili facinore conquiescant. Nonne omnes fateantur prodigiosam principis misericordiam, qui nec in corpora fontium sæuiat, nec bona fisco suo applicet? Deus aut etiā premio inuitat ad correctionem uitæ. Bona, inquit, terre comedetis. Prorsus enim indigni sunt ut fruatur huius mundi bonis, qui largitorem omnium suis sceleribus offendunt. Sed quanto magnificentius est, quod nobis promittit Euangelium: Dabo uobis cor nouum, dabo spiritum nouum, per quem ex mancipijs diaboli fietis filij dei, per quem efficiemini membra filij mei unigeniti, per quem succedetis in hereditatem regni celestis. Hic est, inquit, filius meus dilectus, ipsum audite. Quur o Iudæe a ueritate aures auertens, conuerteris ad fabulas Talmudicorum & Deuterotarum? Quur tu morosophe obturatis aduersus hunc doctorem auribus, Platonibus auscultas et Aristotelibus? Quur infelix Eue progenies audis serpentem uanis promissis ad exitium prolicientem, & non audis dei filium ad æternæ felicitatis consortium inuitantem? Pœnitentiã, inquit, agite, instat regnum celorum. Filius promittit, pater fideiubet, datur in-

DE MISERICORDIA DO-

Act. 2. *terim arrabo spiritus: & tu dubitas amplecti tantā felici-
tatem oblatam? Nec alia uox est apostolorum, quā domi-
mini: Poenitentiam agite, & baptizetur unusquisq; ue-
strum in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorum
uestrorum, & accipietis donum spiritus sancti. Ac mox:
Seruamini à generatione ista praua, ut seruemini: relin-
quite uitam spurcam, foedam, miseram, & accipite uitam
aeternam. Accurrunt milites, publicani, meretrices, idolo-
latre, parricide, magi, lenones, incesti. Nullus excludi-
tur, omnibus ex æquo patet aditus ad misericordiam. Nō
imputatur uita superior, modo poeniteat. Ne uero putes
hanc domini misericordiam ultra baptismum non porri-
gi, quamuis Montanus à baptismo prolapsis occludat fo-
res ecclesie, dominus nunquam occludit ostium regni
coelestis. Datus est semel ingressus in ecclesiam per ba-
ptismum, cuius typum gerit arca Noë, sed relicta est
per dei misericordiam omnibus secunda post naufra-
gium tabula, imò reditus in arcam per poenitentiam.
Nec enim iteratur baptismus, quemadmodum nec mors
Christi, sed superest aqua lacrymarum, qua iam exter-
gantur sordes criminum: superest nitrum salutiferæ con-
tritionis, & herba Borith. Oportebat quidem eos, qui-
bus semel gratis condonata fuerunt omnia peccata, quiq;
consepulti cum Christo, per baptismum cum eodem re-
surrexerunt in uitæ nouitatem, perseuerare in tanto do-
no, quod acceperāt. At misericors & miserator dominus,*

MINI CONCIO D. ERAS.

non ignorans imbecillitatem humanæ naturæ, pœnitentiæ remedium usq; ad finem uitæ omnibus paratum esse uoluit. Verum quoniam nulli certus est mortis dies, uigilandum est omnibus, ne contemnant dei bonitatem: sed si relapsi fuerint, statim properent ad remedium, prius quàm morbus assuetudine reddatur immedicabilior. Qui dam olim ingenti periculo differebant baptismum usq; ad extremum uitæ diem, quos alij clinicos, alij aspersos appellabant, ueluti Christianos parum *ἰησοῦ*: sed maiore periculo peccator prorogat pœnitentiæ remedium, quod nusquam non est paratum. Non semper adest baptistes, sed uel in lecto cubans potes iniustitiam tuam confiteri domino, uitæq; correctioris propositum sumere. Non semper adest, qui corpus abluat, semper adsunt lacrymæ, quibus abluas animæ sordes. Nec sine causa dubitatum est, an efficax esset ille baptismus, quo iam desperata uita, ac tantum non animam agentes aspergebantur uerius quàm tangebantur. Declarabant enim se perpetuo peccaturos fuisse, si perpetuo licuisset uiuere. Sed multo iustius dubitatum est à magnis uiris, an frugifera sit pœnitentia, quam studio dilatam, iam hinc exituri suscipiunt, non suscepturi nisi mors urgeret. Quemadmodum enim terra frequenter irrigata coelesti pluuia, nec aliud proferens cultori suo, quàm spinas & tribolos, execrabilis est & igni traditur: ita deus nonnumquam ob pertinaciter spretam ipsius bonitatem, tra-

DE MISERICORDIA DO-

dit eos in reprobum sensum. Quare consultissimū est fra-
tres dilectissimi, non in longū proferre correctionem ui-
tæ, sed protinus ad uocem inuitantis domini exuere uete-
rem hominem cum factis suis et concupiscentijs, ne toties
non exauditus dominus, uicissim non audiat nos claman-
tes ad ipsum. Terribilis uox est, qua comminatur his qui
misericorditer uocantem nolunt audire. Quia, inquit, uo-
cavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui
aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpa-
tiones meas neglexistis. Ego quoq; in interitu uestro ri-
debo & subsannabo, quum uobis id quod timebatis ad-
uenerit. Quum irruerit repentina calamitas, & interi-
tus quasi tempestas ingruerit, quū uenerit super uos tri-
bulatio & angustia: tunc inuocabunt me, & nō exaudia.
Mane cōsurgent, & non inuenient me, eo quod exosam
habuerint disciplinam, & timorem domini non suscepe-
rint, nec acquieuerint consilio meo, & detraxerint uni-
uersæ correptioni meæ. Varijs modis deus corripit nos,
ut corrigat. Tandem ubi pertinacia nostra uicit omnia re-
media, destituit nos ut deploratos, proprioq; relinquit
arbitrio. Quemadmodum medicus nihil non expertus
quicquid ars potest ad depellendum morbum, ubi uidet
ægrotum omnia pharmaca respuere, tandem illum suo
morbo relinquit, tanquam qui nolit uiuere. Misericor-
diam, inquit, & iudiciū cantabo tibi domine. Iudicij dies
manet omnes, posteaquam hanc uitam reliquerint.

Proue. 1.

Psal. 100

MINI CONCIO D. ERAS.

Quàm diu durat hæc uita, spes est misericordiæ. Ergo dum uiuis implora domini misericordiam. Verum qui agunt animam, aut quos extrema senectus grauat, iam quodam modo uiuere desierunt. Audis sapientis Hebræi consilium: Quisquis ex die in diem trahis funiculum iniquitatis, nec finem peccandi facis. Conuertere, inquit, ad dominum, & relinque peccata tua. Precare faciem domini, & minue offendicula. Reuertere ad dominum, & auertere ab iniustitia tua, & nimis odito execrationem: & cognosce iustitias & iudicia dei, & sta in sorte propositionis & orationis altissimi dei, in partes uade seculi sancti cum uiuis & dantibus confessionem deo. Non demoreris in errore impiorum, ante mortem confiteri. A mortuo quasi nihil perit confessio. Confiteberis uiuens, uiuus & sanus confiteberis, & laudabis deum, & gloriaberis in miserationibus eius, quàm magna misericordia domini, & propiciatio illius conuertentibus ad se. Audis paratam magnam dei misericordiam, sed si uiuus & sanus confitearis domino. Quid autem dicemus de his quibus corpore iam defecto ad peccandum, tamen nõ ponit animus peccandi libidinẽ: quicquid quum ob corpus senio præmortuum, turpia patrare non possint, tamen nequiter dicere nõ desinunt? Quomodo uiui confitebuntur dño, qui prius uiuere desierunt, quàm peccare? Quin & tu, cui floret ætas, cur in dies, menses, & annos prorogas uitæ correctionẽ? Si corpus tuum laboret hydrope, ac

Ecc̃i. 17.

DE MISERICORDIA DO-

præsto esset præsens, certumq; mali remedium, num di-
 ceres, anno proximo curabo morbum? Non sic desiperes
 sat scio, sed auidissime properares ad sanitatē. Et in ani-
 mi morbis tanto periculosioribus, cessas, recastinas, com-
 perendinas, imò in mortis diem salutem tuam profers?
 Et quis tibi sponsor est, uel in crastinum diem uicturū te?
 Hæc autem nequaquã cò spectant, ut cuiquam incutiamus
 ueniæ desperationē, sed ut omnibus excutiamus si-
 ne fine peccādi securitatem. Est peccatū quod nec in hoc
 seculo remittitur, nec in futuro. Auertat deus, ne quis no-
 strum eò usq; feratur. Et ideo tutissimum est uitare pec-
 catum. Proximum est, ut protinus deleamus pœnitentia
 quod admissum est incogitantia. Cadit et iustus in die se-
 pties, sed resurgit: quanquam hoc de leuioribus culpis di-
 ctum est. Et ideo frequenter atrociter comminatur in li-
 teris sacris dominus, ne fiducia paratæ ueniæ subinde re-
 uoluamur in coenum flagitiorum. Nec enim ideo datum
 est pœnitentiæ pharmacum, ut uolentes perseueremus
 in morbo: sed ne qui forte recidit, pereat in æternum. A-
 pud Amos frequenter intonat dominus, super tribus aut
 quatuor impietatibus: Nōne auersabor eos? Impietas
 est cogitare malum. Hic protinus erat resipiscendum
 sed maior impietas est uelle perficere, quod cogitaris: sal-
 tem ab hoc gradu referendus erat pes ad meliora. Grauis-
 simum autem crimen est, q̄ animo flagitiose destinariis
 turpiter perficere. Nec hic resipiscimus, sed addimus.

Amos. 2
 3.

MINI CONCIO D. ERAS.

quartam impietatem, in malis nostris ducentes consuetudinem, & mala malis accumulantes. Nonne hic merito iam auersetur nos dominus? Merito sanè, nisi misericordia illius superaret iustitiam eius. Vide quid post tam sævas minas sequitur apud eundem prophetam: Hæc dicit dominus domui Israël: *Querite me, & inuenietis, quæ Amos .5*
rite dominum & uenite. Audiamus dominum comminā-
tem, ne peccemus, audiamus reuocantem, ne desperemus
Alioqui tæ nobis, si quod per prophetam comminatur,
faceret nobis: & post tertiam aut quartam impietatem
auerteret à nobis suam misericordiam, ac nosmet nostræ
uoluntati relinqueret. Imò cum plerisq; nostrum male
ageretur, si post millesimam impietatem dominus auer-
teret faciem suam. Verum statim ut cœperit sæuire iusti-
tia, interpellat misericordia: Domine deus propitius esto
obsecro, quis suscitabit Iacob, quia paruulus est? Et rur-
sum: Domine deus quiesce obsecro: quis suscitabit Iacob,
quia paruulus est? Sic agit causam imbecillitatis nostræ
optima patrona misericordia. Nunc audi quàm parata
sit uenia resipiscenti. Misertus est, inquit, dominus sup
hoc. Non erit, dixit dominus. Vides quàm prompta sit
pœnitentia minitantis ultionem, si nos uere pœniteat ad-
missorum, Non erit hoc, ait dominus. Obsecro, quæ ma-
ter tam facile placatur filio suo? Ita q; quum dominũ habe-
amus tam placabilem, quum interpellatricem tam effica-
cẽ, quid est, quur aliquis sui desperas, uel in uitijs perse-

DE MISERICORDIA DO-

ueret, uel cū Iuda fugiat ad laqueum? Ob hoc ipsum do-
minus nostræ salutis modis omnibus consulens, passus est
summos ac probatissimos uiros in graui crimina prola-
bi, ut horū exemplo cōsolaretur et erigeret ad sp̄e ueniæ

Quid in libris sacris laudatius rege Dauid? Rex erat,
propheta erat, uir erat iuxta cor dei, ex huius stirpe pro-
missus erat Christus. At in q̄ sc̄dum q̄ multiplex crimē
uir tantus prolapsus est? Audit à Nathan obiurgatio-
nem ac seuas minas domini. Dauid autē totam hāc iram
dei duobus uerbis uertit in misericordiā. Peccavi, inquit,

2. Re. 12 domino. ac mox Nathan: Dominus quoq; transtulit pec-
catum tuum, nō morieris. Prolixæ sunt minæ, ut corriga-
tur, sed q̄ expedita uox misericordiæ: Non morieris. Sic

Esai. 38. per Esaiam audit Ezechias: Morieris & non uiues. Fle

4. re. 20. uit Ezechias fletu magno. Nondum propheta mortis de-
nunciator egressus fuerat dimidium atrij, reuocat illum
domini misericordia. Reuertere, inquit, & dic Ezechie
duci populi mei: Hæc dicit dominus deus Dauid patris
tui, audiui preces tuas, & uidi lacrymam tuam, & sanauit
te. Die ab hinc tertio ascendes templum domini. De Ach

3. Re. 21 ab hoc testatur liber regum tertius. Non fuit alter talis si-
cut Achab qui uenundatus est ut faceret malū in conspe-
ctu domini. Et hic audit, occidisti, insuper & possedisti.
Siquidem occiso Naboth occuparat illius uineā, ille uero
tandē territus atrocibus minis scidit uestimēta sua, et ope-
ruit cilicio carnē suā, ieiunauitq; et dormiuit in sacco, &

MINI CONCIO D. ERAS.

ambulauit demisso capite. Durus erat Achab, sæpe contempserat obiurgantē dominū, scœlera scœleribus accumulabat, et tandem terretur metu malorū imminentiū potius quàm resipiscit, & tamen immense misericordiæ dominus loquitur Helix. Nōne uidisti humiliatum Achab coram me, quia igitur humiliatus est mea causa, nō inducam malū in diebus eius. Si tanta uis est falsæ pœnitentiæ, ut gladium ultorē extorqueat è mano dei, quid faciet animus uere mutatus in diuersum affectum, iamq; nō metu supplicij, sed amore dei detestans quod admisit? Hoc consilio passus est & Petrum, quem destinarat ecclesiæ suæ principē insigniter labi. Tantū fleuit, & misericordiam est consequutus. Quum huic tradit oues suas, pro quibus mortuus fuerat, pascēdas, num exprobrat illi crimen ter abiurati domini? Nequaquā, iā enim totū hoc sic erat dilutū lacrymis, ut ne uestigiū quidē remaneret in memoria clementis domini. Prostratus est Paulus ecclesiæ dominicæ persecutor, & factus est doctor gentiū. Habemus magna exempla peccantiū, habemus & pœnitentiū, non oportet cuiusquā exemplo pro uocari ad peccandū, ne tentemus dominū, sed si quis peccato fuerit circūuentus, habet exempla pœnitentiæ ne desperet. Præpostere uero faciunt qui quos sequuti sunt peccantes, eosdē nolūt sequi pœnitentiā agentes. Quot sunt principes, qui suis adulterijs & homicidijs blandiuntur exēplo David? Quāquā in David extiterant alio-

DE MISERICORDIA DO-

qui tot egregie uirtutes, ut crimē hoc posset illarū pensatione cōdonari, sed utinā quemadmodū sequūtur errantē ita sequatur et pœnitentem. Ipse peccatū suū traduxit p̄ uniuersas orbis nationes, ac spretis aulæ delicijs, pro purpura sumit ciliciū, cinerē tāq̄ panē comedit et poculū suū miscet fletu, lauat singulis noctib; lectū suū lacrymis, & stratū suū fletu rigat. Nec puduit illū oībus peccatoribus dictare ac præcinere carnē pœnitētiæ: Misere mei deus, secundū magnā misericordiā tuā. Et secundū multitudinē miserationū tuarū dele iniquitatē meā. Iudex erat & pronūciauerat aduersus seipsum sententiā capitalem.

2. Re. 12. Nā uehementer indignans: Viuit, inquit, dominus, quia filius mortis est qui fecit rē hāc. Nō potuit euidentius cōdemnari q̄ uoce propria. Deus erat iudex, & tamē ueluti uersa persona detulit ipsi reo iudiciū. Captus est iudex, & uicit qui detulit iudiciū: uictus est feliciter Dauid, uicit misericorditer deus, dum peccatorem sui oblitum ipsi ostendit. Antea ceu uictor ac temulentus infelici prosperitate, fruebatur adamata muliere, fruebatur dulcissimo puero: uerū ubi conuersus esset ad dominum, tum demū uidit, ubi fuisset, et quid esset inter iustū & iniustū quemadmodū docet alia prophetia. Quū peccator ex animo agnoscit turpitudinē suā, seseq; dignū supplicio fatetur, tūc iustificatur dominus et uincit quū iudicatur, hoc est, quū iudiciū defert homini uelut ipse iudicāndus. Ceterū q̄ suā iusticiā constituūt, deū quodāmodo faciunt inu-

MINI CONCIO D. ERAS.

stum & mendacem, qui misericordiam suam agnosci uult
 in omnibus, & gaudet nostrā iniustitiam in suam gloriā
 uertere, dū ubi exuberat peccatum, ibi exuberat illius
 gratuita beneficentia. Non sic ille uetus Adam, sed ap=
 pellatus ad confessionem reijcit culpam in uxorem. Itidē
 illa prouocata ad confessionem, confert crimen in serpen=
 tem. Si nouissent dicere canticum Dauid: Miserere mei
 deus, non exulassent ē paradiso. Ab his maioribus nō de
 generans Caim, Quid dicit ad poenitentiam prouocatus
 à domino: Num ego sum custos fratris mei? Si dixisset,
 peccavi, miserere, & si dixisset ex animo, parata erat
 dei misericordia. Est dolor iuxta carnem, qui mortē pa=
 rit, qualis erat iudæ: sed rursus est dolor secundum de=
 um, qui salutem adfert & solidum gaudium. Paulus te=
 nere diligens omnes suos, tamen gaudet quod Corinthi=
 os in huiusmodi dolorē cōiecerit, dānato eo, q̄ rē habue=
 rat cū uxore patris, siquidē ex huiusmodi dolore uelut
 ex amaro pharmaco sequitur ppetuū gaudiū. Et interim
 certa salutis spes admixta poenitētiæ tēperat doloris a=
 maritudinē. Ita Dauid quū ingenue confessus esset pecca=
 tū suū, ac cōmeritam dei uindictā, audi quantū spei cōa=
 perit ex misericordia dñi. Asperges me, inquit, dñe hy=
 sopo & mūdabor, lauabis me, & super niuē dealbabor.
 Nō ex suis benefactis, sed ex aspersione sanguinis agni
 immaculati pollicetur sibi mūdiciē, quūq; agnoscat sese
 ex utero matris sordibus inquinatum tamen ex hoc la-

Psal. 50.

Gene. 4.

Psal. 50.

DE MISERICORDIA DO-

uacro sperat cādorē innocētiæ, cui cedat etiā cādor niuis
Nec solū sperat rediturā innocētiā, uerū etiā pñiæ moe-
rorē, uertēdū ī spūale gaudiū. Auditui, inquit, meo dabis
gaudiū & lētitiā, & exultabunt ossa humiliata. Red-
de mihi lētitiā salutaris tui, & spiritu principali confir-
ma me. O miram peccatoris fiduciam, etiam amplius qd
dam sibi promittit: Et exultabit, inquit, lingua mea iusti-
tiam tuam. Domine labia mea aperies, & os meum an-
nunciabit laudem tuam. Expertus tantam domini mise-
ricordiam, hortabitur & alios ut resipiscant, Ita domi-
nus Petro: Et tu conuersus aliquando, confirma fratres
tuos. Perierat Dauid, si iustitiæ sese cōmisisset, sed hac
parte inferior appellauit misericordiam, & ideo miseri-
cordias domini cantat in æternū. Qui litem agunt apud
homines, quoties de causa periclitantur, si queant, ap-
pellant aliud tribunal, quanq̄ incerti an illic sint exper-
turi iudicem æquiozem. Neq; enim raro fit, ut qui appel-
lauit, suo malo appellarit. Nobis autem charissimi, lon-
ge tutissimum est, non contendere cum iustitia dei, hoc est
non iactare aduersus stimulum calces, sed protinus ap-
pellare tribunal misericordie. Et in humanis quidem iu-
dicijs nihil aiunt esse tutius, quam si quo liceat fūco p̄ne-
gare crimen intentatum, & rhetores miserrimum cau-
se statum esse docent, quam uocant deprecationem, quū
reus dicit, peccavi, ignosce. Hic contra nihil tutius quam
ultro confiteri, quicquid admissum est, & implorare iue-

LUC. 22.

MINI CONCIO D. ERAS.

dicis misericordiam. Huc quum in omnibus sacris libris nos tam amanter prouocet diuina bonitas, huc quum tot insignium uirorum exempla cohortentur, quum inuenitur qui sui desperans malit in malis consensescere? In deo qui simplicissime nature est, nihil est, quod cum alio pugnet, & tamen si spectemus ea, quæ nobis eueniunt, uidetur certamen esse inter dei iustitiam & eius misericordiam. Iustitia uocat ad poenam, sed misericordia iuxta Iacobi dictum κατὰ κωνχῆται τῆς κρησῆως, hoc est, exultat aduersus iudicium ueluti uictrix. Quis unquam occlamauit, Iesu miserere, quin ilico misericordiam sit adeptus? Clamat Cananæa: miserere domine, & sanatur filia. Clamet & unusquisque peccator: miserere domine, et sanabitur anima. Clamat mendicus ille cæcus: miserere fili David, & abiecto palliolo recipit oculos. Clamemus & nos: miserere Iesu fili dei, clamemus fortiter & constanter inter medias obstrepentium malarum cogitationum turbas, & ex huius mundi mendicis faciet regni celestis hæredes. Quisquis ambit huius uitæ commoda, cæcus est, mendicus est, in sordido pallio stipem rogat à populo. Qui regnum ambiunt, etiamsi rem magnam ambire uidentur, nihil aliud quàm stipem misere mendicant à turba. Qui uenantur honores & quamlibet amplas dignitates, populo occlamant: miseremini, date stipem. At si quis acclamet, Iesu domine miserere, paratus est ille dare nobis seipsum. Restat dominus, uocat ad se, quin accur-

Iacobi .2

DE MISERICORDIA DO-

ris infelix? quare cessas in pannis tuis infelicibus? Patet ara misericordiae, & tu te uertis ad uincula dementiae. Aperitur asyllum diuinae clementiae, & tu profugis in barathrum infelicis desperationis. Seruator porrigit tibi manum, & tu auertis uultum. Reseratur tibi coelum, et tu te proripis ad praecipitium. Aperitur tibi diuinae bonitatis gremium, & tu fugis ad infelicem laqueum. Latro audit in cruce: hodie mecum eris in paradiso, & tu te ipsum addicis gehennae.

Sed iam tempus est ut absoluam quod postremo loco sum pollicitus, quibus modis potissimum extorquenda sit dei misericordia. Nam de precibus, lacrymis, ieiunio, cilicio, cinere, hoc est, de corde contrito iam sparsim dictum est in tota oratione, atque haec quidem impetrant dei misericordiam: Ceterum beneficentia in proximum extorquet etiam, ut ita loquar. Qualem quisque uult esse deum in se talem se praebeat proximo suo. Graecorum prouerbio dicitur: Gratia gratiam parere, apud nos uero misericordia parit misericordiam. Date & dabitur uobis, remittite & remittetur uobis: & qua mensura mensi fueritis proximo, eadem deus metietur uobis. Misericordiam autem siue eleemosynam appello, non solum quando remittitur uindicta, aut subleuatur egestas proximi, sed officium quod cumque quod pio animo confertur in fratrem. Qui docet errantem, qui corripit delinquentem, nonnunquam & qui uerberibus castigat peccantem, si id faciat Christiano affectu, misericordiam con-

Luc. 6.

MINI CONCIO D. ERAS.

fert in proximū, qui exhortatur æssantes, qui consolatur
afflictos, qui in spem erigit desperantes, misericors est in
proximum suum, & misericordiam dei uel pensat uel p
uoat. Neq; uero conuenit Christianorū misericordiā es
se uulgarem, mendico stipem dat etiam ethnicus, amico
periclitanti succurrit etiam quilibet, errata quædam con
donant etiā gentes. Qualē oporteat esse nostram miseri
cordiam docet Euangeliū: Estote misericordes, ut sitis fi
lij patris uestri, qui in cœlis est. Si uulgaris est dei in nos
misericordia, sufficiat nobis & in proximum uulgaris
misericordia. Quod si ille solem suum iubet oriri super
bonos & malos, & tam diuitem huius mundi prouen
tum patitur esse communem pijs & impijs, si uolumus
illius germani uideri filij, simus & nos benefici, non so
lum in amicos, cognatos & bene meritos, sed etiā in alie
nos, etiā in inimicos ac male meritos. Si deus pro nobis
idololatriæ ac gehennæ filijs unicum filium suū tradidit
magnum uidetur si nos uicissim in inimicū officium cōferimus
qui uel ob hoc frater est, quod homo est? Et si dñs iustus
pro peccatis nostris semetipsum immolauit in ara crucis,
magnum uidetur, si proximo remittimus iniuriam? Qua
frōte peccator clamat, miserere mei deus, q̄ fratri suo ne
gat misericordiā? Nōne is merito audiet illud ex Euāge
lio: Serue nequam, omne debitum remisisti tibi, nōne
oportuit & te misereri conserui tui? Quicquid benefi
centiæ contulerimus in proximū, id dominus patitur si

Luce. 6.

Matt. 18

DE MISERICORDIA DŌ=

bi imputari, quum nullius egeat, & quanquam quicquid
 in fratres nostros collocare possumus officij, id totum cu-
 mulatissime collocatum est prius in nos à deo, tamen p̄m
 de quasi nostris in proximum benefactis obstringatur,
 pollicetur se cum fœnore multo repositurum mensuram
 bonam, confertam, & coagitatam. An non est bona
 mēsurā, quum pro pauperi collecto hospicio dominus te
 recipit in regnum cœlestē? Optima ditescendi ratio est,
 huiusmodi benignitate paup̄rescere. Prudentes huius
 mundi non sinunt pecuniam suam in scrinijs otiosam es-
 se, sed apud mensarios deponunt, ut pariat usuram. Qui
 cœlestibus bonis uolunt ditescere, cum hoc liberalissimo
 fœneratore rem habeant. Beatos appellamus diuites, &
 in Euangelio beati dicuntur misericordes, quoniam ipsi
 misericordiam consequentur. Fœneratur, inquit, sapiens
 ille Hebræus, dño, qui miseretur pauperis, & uicissitudi-
 nem suam reddet ei. Et propheta: Peccata, inquit, tua ele-
 mosynis redime, quoniam ut ait apostolorum princeps
 Caritas operit multitudinem peccatorū. Audis p̄muta-
 tionem, sed cum ingenti lucro. Similiter & Psaltes ille
 mysticus, Beatus homo qui miseretur & cōmodat, Fœ-
 nerat igitur deo, quisquis amore dei beneficium collocat
 in proximum. Audis mutuum, audis fœnerationem, au-
 dis redemptionem. Quisquis læsit proximum, obnoxius
 est illi, quem læsit: Quisquis officio iuuat proximum
 obstringit illum quem afficit beneficio. Ne exige uindi-

ctam

MINI CONCIO D. ERAS.

Etiam ab eo qui læsit, sed cum deo permuta, cōdona proximo pauca leuiaq; delicta, & deus ex pacto tibi donabit uniuersa. Ne repete mercedem à proximo, cui benefeceris, sed à deo reposce, quicquid erogaris, & ille pro temporarijs reponet æterna. Varia sunt sacrificiorum genera, quibus placatur deus, hymni spirituales, cantus, preces, uigiliæ, ieiunia, uilitas uestium: sed nullum sacrificij genus efficacius, quàm misericordia in fratrem. Itē, inquit dominus, & discite quid sit: Misericordiam uolo, & non sacrificium. Non damnat sacrificia, sed omnibus præfert misericordiã. Quod nos dominus Iesus ore suo docere dignatus est in Euangelio, id multo ante docuit per os Michee prophete. Quū enim dominus exprobrasset populo suo inuincibile in malis obstinatiã, populus anxius, quo pacto queat placare deum, merito tot sceleribus irritatū ait: Quid dignum offeram domino? Curuabo genu deo excelfo? Nunquid illi offeram holocausto mata, & uitulos anniculos? Nunquid placari potest in milibus arietum, aut in multis millibus hircorum pinguiū? Nunquid dabo primogenitum meū pro scelere meo, fructum uentris mei pro peccato anime mee? Hactenus populus, intelligēs nullū ab hoīe sacrificiū immolari posse satis idoneū peccatis expiãdis, etiam si supra multa arietū milia, primogenitū filiū, quo nihil habet charius, immolaret: sed indicat ppheta sacrificiū efficacius, quo statim placetur ira dei: Indicabo tibi ô hō, qd sit bonū, & qd

Osec. 6.

Mich. 6.

DE MISERICORDIA DO-

dominus quærat à te: utiq; facere iudiciũ, & diligere misericordiam, & sollicitum ambulare cum deo tuo. Quid est facere iudicium? Neminem lædere. Quid est facere misericordiam? Etiam immerentibus benefacere. Paulus apostolus addit insuper aliquid Encomio misericordie: Si tradidero, inquit, corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest. Magnam rem præstitit Abraham, qui paratus erat, unicum filium quem diligebat, immolare: sed plus præstiterit, si quis proprium corpus amore dei tradat incendio. Atqui hoc quoq; sacrificio gratior est charitas. Porro charitas in proximum quid aliud est, quam misericordia. Itaq; quum omnes in omnibus assidue egeamus dei misericordia, perpetuo nobis studiũ esse debet, ut mutua misericordia nos inuicem subleuemus, & alij aliorum onera gestantes inuicem, impleamus legem Christi, quæ misericordiam exigit potius quam sacrificium, & suam nos misericordiam redimere uult misericordia collata in proximum. Verum ut gaudio gestit animus, quum repeto mecum, quanta sit in nos misericordia domini, quamq; eam nobis parabilem esse uoluerit: ita ingens dolor oboritur cordi meo, quoties contemplor, quam rarum sit inter Christianos misericordie studium. Si uere misericordes essemus, etiam in Turcas se proferret nostra beneficentia, congereremus carbones igneos in capita illorum, ut uicti nostra bonitate, tandem

MINI CONCIO D. ERAS.

accederēt ad religionis consortiū. Nūc Christiani Christianos bellis, latrocinijs, furtis, rapinis crudelius incessimus ac uexamus, quā ullae ferē genus inimicū infestant. Si quæstum spectes, quid aliud quā mutuo laniatu uiuimus, pisciū ritu? Quis compendioli causa non paratus est imponere fratri suo, cuius egestati uel gratis debebat succurrere? Nūc ex inopia fratris intenditur indicatura. Moritur frater inopia cibi. Quo maius uideo periculum, hoc illi carius uendo quod desiderat. Quā immitis erga inferiores ferocia, quanta inferiorum erga superiores rebellio, quā nusquam sincera charitas. Rixis, obrectationibus, sycophantijs plena sunt oīa. Nec solū leuē iniuriam atroci talione pēsamus, uerū etiam immerētes ultro ledimus. Nec interim nobis uenit in mentem, quantam misericordiā dominus in nos effuderit: repetiturus utiq; quod dedit, nisi quod accepimus, refundamus in proximiū. Si quæritis, inquit propheta, quærite. Si quærimus Esa. 21. dei misericordiam, uere & ex animo quæramus. Conuertimini, & uenite. Illa se conuertet ad nos, si nos conuertamur ad illam. Venit ad nos dei misericordia, quū in terras descenderet dei filius: nos uicissim ueniamus ad illā. Inclinat se dominus clemētissimus, ut absoluat adulterā, Ioan. 8. sed uicissim erigamus nos affectum nostrum ad inclinantem se nobis. Primus gradus est abijcere mala. Sic medici primū corpus inaniūt, ut post iſerāt succos meliores. Euo me & tu peccator ex aīo tuo prauas cupiditates, quæ mili

DE MISERICORDIA DO-

tant aduersus deum, libidinem, auariciam, luxum, arroganti-
am, iracundiam. Quum persistens in peccatis, im-
plorat dei misericordiam, nonne perinde facit, quasi ho-
stis armatus gladium & clypeum tenens petat pacem?

Matt. 7. Qui petit, accipit: qui quærit, inuenit: qui pulsat, huic a-
peritur. Si petitis misericordiam, uere petite: si quæri-
tis, uere quærite: si pulsatis ostiū misericordiæ, uere pul-
sate. Vultis exemplum uere petentis misericordiam? Re-

Luc. 15. Et petebat filius ille profusor, sed iā relictis porcis, sed
iam reuersus ad patrem: Pater peccati in celo & coram

Ibidē. 18. te, fac me sicut unum ex mercenarijs tuis. Iam audi publi-
canum, qui ob conscientiam suorum criminum nō audet
attollere oculos in cœlum, nō audet propius accedere ad
propiciatorium, sed procul stans tundit pectus suum, ac
dicit: Domine propitius esto mihi peccatori. Petit, qui
mutatis in diuersum affectibus, pro temulento fit so-
brius, pro ganeone castus, pro nepote temperatus,
pro rapace beneficus, pro mendaci uerax, pro ma-
ledico benedictus, pro fucato simplex, pro uindice mi-
tis, pro crudeli misericors. Pulsat autem, qui pia im-
probitate ueluti uim facit misericordiæ diuinæ, nūquam
cessans misericordiam exercere in proximum. Clama-
domino: Miserere: sed si uis audiri, fac ut illum uicis-
sim audias. Clamat ille in membris suis egenis & in-
firmis. Hic si tu obturas aurem tuam, ille uicissim non
audiet te clamantē ad se. Ille in suis pusillis refocillatur:

MINI CONCIO D. ERAS.

ille in iisdem sitit, esurit, egrotat, affligitur: in iisdem negligitur et offenditur. Sed impudētius etiā dicit domino: Miserere mei: qui non solum claudit uiscera super fratre suo, uerum etiam uexat immerentem, opprimit imbecilem, traducit innoxium, spoliat inopem, imponit incauto. In his factis perseuerans, frustra inclamat domini misericordiam. Si qui Christum in suis membris non refocillarunt, audient: *Ite maledicti in ignem æternum, quid audituri sunt, qui Christum in suis membris conuicijs incessunt, conspuunt, irrident, cædunt, affligunt, criminantur, occidunt? Celebratur inter mimos, ni fallor, Publicanos, digna Christiano sententia: Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Quid hic contaris morosus expensor alienæ dignitatis? Digno dedit, quisquis membro Christi dedit: digno dedit, quisquis fratri dedit. Denique digno dedit, quisquis amore Iesu dedit homini. Si quæris lucrum, illi fœnera: si metuis malum, habes quo redimas. Post se uam obiurgationem, quid ait dominus in Euangelio? Veruntamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt uobis. Quum tempestas maris urget, non dubitas mercium quamuis preciosarum iactura redimere uitam: quum imminet uindicta dei, grauaris in proximum erogare pecuniam? Quid non facis exorto incendio? Quod autem incendium formidabilius, quam iræ diuinæ, quum exarserit in breui ira eius, nec uteris ad hoc extinguendum monstrato remedio? Quod, inquit? quis*

Mat. 25.

LUC. 11.

DE MISERICORDIA DO-

- Ecci. 3.** monstrat? Optimus ille Sirach: Ignem, inquit, ardentem
extinguit aqua, & eleēmosyna resistit peccatis. Eleē-
mosyna nescit ostentationem, alioqui perdit nomen suū.
Qui præcinente tuba dant sportulas, non præbent eleē-
mosynam, sed licitantur gloriam. Ea demum est eleēmo-
Matt. 6. syna deo, quū nescit sinistra tua quid faciat dextera tua.
- Ecci. 29.** Pone, inquit ille, thesaurum tuum in præceptis altissimi,
& proderit tibi magis quàm aurum: conclude eleēmosy-
nam in corde pauperis, & hæc exorabit pro te ab omni
malo. Nunquam tutius defoditur thesaurus, quàm in
corde pauperis: Hic longe melius includitur, quàm scri-
nijs ferreis. Obliviscere tu depositi: ignoret pauperi,
si fieri potest, autorem beneficij. Quum res poscet in-
tercessorem, non erit muta eleēmosyna, sed exorabit do-
minum, ut qui proximum subleuaris in aliquo malo, li-
bereris ab omni malo. Vultis audire loquentem eleēmo-
Mat. 15. synam? Venite benedicti patris mei, quia quum esurirē,
dedistis mihi cibum: quum sitirem, dedistis mihi potum:
quum essem nudus, uestistis me: quum egerem lecto, col-
legistis me: quum ægrotarem, inuisistis me: quum essem
in carcere, uenistis ad me. Illi non meminerant officiorū,
& dicūt: Domine, quādo uidimus te egentem his rebus,
& suppeditauimus tibi? Pars altera cōmemorat suas uir-
tutes, & audiunt: Ite in ignem æternum. An non hic tem-
pestiua interpellatrix fuerit nobis eleēmosyna, quæ libe-
rabit à gehēna, hoc est, ab omni malo: & adiūget dño, q

MINI CONCIO D. ERAS.

fontis est bonorum omnium? Quid igitur superest charissimi, nisi ut imploremus domini misericordiam, ut hoc quoque nobis largiatur, ut esse misericordes possimus in proximum, ne si hic illius misericordiam neglexerimus, post eam frustra requiramus: sed tanto seuerius iudicium experiamur, quanto fuerimus hic maiore misericordia prouocati, Vincat in nobis humanos affectus misericordia in fratres, ut in deo vincat erga nos misericordia iudicium. Ita fiet, ut concordibus animis simul misericordias domini cantemus in æternum, profitentes miseratio- nes eius esse super omnia opera ipsius. Cui laus & gloria per omnes fines terræ in omne æuum. Concionem cantione finiemus.

ANTIPHONA.

Dominator domine deus, misericors & clemens, patiens & multæ miserationis, ac uerax, qui accedis misericordiam in milia, qui aufers iniquitatem & scelera atque peccata, nullusque apud te per se innocens est.

VERS. Fiat misericordia tua domine super nos, quemadmodum sperauimus in te. COLLE.

Deus qui omnipotentiam tuam parcendo maxime & miserando manifestas, multiplica super nos gratiam tuam, ut ad tua promissa currentes, cœlestium bonorum facias esse consortes. Per dominum nostrum &c.

ERASMVS ROT. INTEGRIMO

doctiss. q; patri Helie Marceo Machabetano, ho-
noratissimi Machabeorum collegij mo-
deratori S. D.

Mittimus libellum & breuem, & sero: sed quem
fatearis & prolixum, & satis maturatum, si
scias, quam nihil ocij mihi reliquum faciant ad gratifi-
candum amicis in huiusmodi materijs crebrae egrota-
tiones: penè iugis occupatio. quum alijs in rebus, tū præ-
cipue in mittendis ac recipiendis epistolis: deinde studio-
rum labor, quem exigunt argumenta suscepta. Si satisfac-
tum est uoluntati tuæ, uehementer gaudeo: sin minus,
arte promptam animi nostri uoluntatem probes, oportet,
si modo non falso nobis tua prædicatur humanitas,
Quum dabitur plus ocij, cumulatius tuo pio desi-
derio satisfaciemus. Bene uale cum hono-
rabili choro tuo, uir optime. Basileæ

3. Cal. August. An. 1524.

ERASMVS ROT. VENERABILI

Collegio uirginum Machabætiarum apud Co

loniam Agrippinam, Salutē in Christo I E

S V uirginis filio, ac uirginum omni

um corona.

A M iterum atq; iterum trage-
matis ac dulciarijs quibusdā pro-
uocat me uestra pietas, uirgines
optimæ, ut aliquo scripto simul
et thesaurū uestrū, quē sanē pre-
tiosissimū tenetis, celebrem, et uo-
bis uestrū propositū cōmendem: in quorū altero religio-
sa quadā ambitione ducimini, quæ nō uestram quæritis
gloriā, sed dei, qui in sanctis suis uere gloriosus est. In al-
tero sentio uos spirituale lucrū quærere: nimirū illud ue-
nantes, ut pro xenijs, quæ delectant palatum, recipia-
tis ea quæ pascant animū. Pia captatio est, sancta auidi-
tas est, prudens et uere lucrifera cōmutatio, planeq;
digna sapientibus uirginibus: si modo is essem, qui pos-
sim ex diuinarum scripturarum myrothecijs aliquid de-
promere quod æque reficiat mentē uestrā, ac uestra mu-
nuscula reficiunt corpusculum nostrum. Non erratis in
affectu, sed erratis in delectu. Quod optimū est diligitis
uerū non eū deligitis qui possit sanctissimis uotis uestris
satisfacere: Ne tamen simpliciter ingratus uidear, etiam
atq; etiam gratulor uobis, deo dilectæ uirgines, istū ani-

VIRGINIS ET MARTYRIS

mum nihil aliud futientē q̄ gloriā sponsi uestri. Est enim
 & hoc argumentum sponsæ uere castæ, sponsi sui glori-
 am, suam ducere. Et est ille quidem speciosus præ filiis
 hominum, cui uos peculiariter estis addictæ, gloriosus in
 omnibus factis suis: si quis huius mundi fabricam admira-
 bilem undiq; contempletur, gloriosior tamen in orbe re-
 dempto, quam in condito. Nutu condidit mundum &
 angelorum agmina, sed precioso sanguine suo restituit
 quod condiderat. Eadem sapiētia, qui est Iesus Christus
 quiq; mirabilis huius operis opifex est, quo mirabilius
 quiddam æderet, arte diuina construxit domum eter-
 nam ac templum deo dignum, quæ est ecclesia, quam ue-
 luti ditissimus rex, omni genere spiritualium ornamento-
 rum decorauit. Quid enī est aurū, argentū, marmor, ebur,
 qd smaragdus topasius, beryllus, uariisq; gemmarū splendor
 si cōferatur ad opes diuini spiritus, quæ sunt, prophetia,
 donum linguarum, uirtus in ædendis miraculis, ac sanan-
 dis morbis, pax, puritas, charitas, tolerantia? Totum
 edificium uiuis ē lapidibus admirabili concordia inter
 se coagmentatis, surgit usq; ad cœlum, ipso Christo lapi-
 de angulari totam fabricam complectente, ne qua possit
 labefactari. Hi sunt uarij sanctorum ordines, in hoc tem-
 plo gaudet uersari, quemadmodum alicubi dicit: Delitiæ
 meæ sunt esse cum filiis hominum. His opibus magnifi-
 cus ille Solomon sese iactat, nusq; admirabilior, nusquā
 gloriosior q̄ in sanctis suis. Quos hoc honore dignatus

Psal. 44.

Prou. 3.

COMPARATIO PER D. ERAS.

est, ut illos sua membra reddiderit, & in fratrum nomine ac ius cooptatos regni cœlestis fecerit coheredes? Pro omnibus mortuus est, præcipua tamen illius gloria est in martyrum turmis, et uirginū choris. Hæc sunt preciosissima monilia, quibus hæcenus superbit & iactat sese Christi ecclesia, quæ non nouit nisi de sponsi sui donis gloriari. Quicquid enim in sanctis gloriosum est, Christi munus est, uariæ sunt delitiæ, uaria sunt ornamenta sponsi uestri, optimæ uirgines. Septus incedit diuersis uirtutum gemmis, innumeris flosculorum generibus, sed potissimū oblectat animum suum, uel rosis martyrū, uel lilijs uirginum. Nec mirum si hoc amat, quod est ipse, imò cuius ipse fons est alijs. Ego, inquit, flos campi, & lilium conuallium. Ille martyrum princeps est, per hunc martyres fortes sunt. Ille uirginū dux est, & per hunc uirgines uincunt carnem cum suis concupiscentijs. Posteaquā ille descendit in terras, & immisso charitatis igni, abiit hyems ac recessit, hi flores passim apparuerunt in terra nostra. Quam erat ante rara uirginitas? At posteaquā Christus eam consecrauit, quot milia subito exorta sunt per uniuersum terrarū orbē, iuuenū ac puellarū, qui se sponte castrarūt propter regnum dei? Posteaquā ille moriens in cruce docuit esse felices, qui in domino morerētur quot examina uirorum ac mulierum extiterunt, qui uolentes atq; adeo gaudentes sua corpora tradiderunt in mortē pro gloria Christi? Nimirum hoc est, quod spons

Canti. 2.

VIRGINIS AC MARTYRIS

sus uester gloriatur in Canticis . Surge propra amica
mea, columba mea formosa, et ueni. Iā enim hyems tran
sijt imber abiit & recessit, flores apparuerunt in terra
nostra. Quanta sterilitas esset in omni terra nostra, nisi
sol ille cœlestis accenderet animos nostros charitate sua,
nisi foueret mentē nostram imbre suæ gratiæ? At quid
Euangelico uere uernantius? Quid uberius? Quid ama
bilius? Rosa breuem habet purpuram, et liliorum breuis
est gratia, unde quidam ethnicus ita scripsit: Nec uiuax
apium, nec breue lilium. At isti flores quibus fœcunda
est ecclesia, nunquam marascunt, Christus enim lilium
est immortale, & suis lilijs confert immortalem gratiam
rosa est immortalis, cuius decor nunq̄ marascit, & suis
eandem præstat perpetuitatem. Dicitur autem flos cāpi
propter Iudeos. Cāpi culturæ sunt idonei. Apud Iudeos
tinctus est precioso sanguine suo, quos excoluerunt Mo
ses & prophete, licet illi cultoribus non satis responde
rent. Lilium erat conuallium apud gentes asperas &
incultas, quibus persuasum est illum ex uirgine Maria
humana carne uestitum fuisse omnis macule nescium,
Nimirū ille erat lilium Euangelicum, quod deus pater
sic uestijt, quomodo non erat uestitus Solomon in omni
gloria sua. Nec enim Solomon aut quisq̄ alius sortitus
est carnē ex uirgine, nulla primi parentis labe sordida
tam. Huic lilio q̄ sese adiungūt per fidē, quoniā fuit una
caro cū illo et unus spūs, purgātur à sordib⁹, accipiūt cā

COMPARATIO PER D. ERAS.

odorem innocentiae, & fiunt ipsi quoque lilia, sic enim eodem in loco continenter loquitur sponsus, qui se liliū dixerat: Sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias. *Canti. 2.*
Quid est liliū inter spinas? uirgo inter coniugatas. Honestā res est matrimonium, sed spinis ac tribulis obsita. Tribulationem, inquit Paulus, carnis habebunt huiusmodi. Si quis dubitat an matrimonium habeat spinas, consulat uxores, quid molestiarū adferat maritus morosus, ebriosus, aleator, adulter, profusor, quid affines, quid impij liberi, & neget, si uideatur, uirginem esse liliū inter spinas. Virgo libera curis huius seculi, cogitat ea quae domini sunt, quomodo placeat illi: quae maritum habet, uelut hinc atque hinc lacerantibus uarijs curis in multa distrahitur. Omnes quidem qui Christum induerunt, lilia sunt, sed praecipue uirgines. In his pascitur ac deliciatur sponsus ille mirabilis, qui non capitur quibuslibet. Dilectus meus mihi & ego illi, qui pascitur inter lilia donec aspiret dies et inclinentur umbræ. Tales flores ille colligit, ut contexat ex eis coronam immarcescibilem in caelis. *Canti. 2.*
Quemadmodum & alibi dicitur: Dilectus meus descendit in hortum suum, ad areolam aromatum, ut ibi pascatur in hortis, & lilia colligat. His nimirum lilijs dicitur apud Ecclesiasticum: Florete flores sicut liliū, & date odorem, & frondete in gratiam, & collaudate canticum, & benedicite dominum in operibus suis. Virgineis cantilenis delectatur uirgo sponsus. Hoc est *Canti. 6.*
Eccli. 39

VIRGINIS ET MARTYRIS

Apoc. 24 cum nouum, quod nesciebat synagoga, in qua maledicta erat sterilis, quæ non pareret. Sed in Euangelio canunt nouam cantionem innumeri, qui empti sunt de terra, & in angelorum consortium asciti, eo quod uirgines neq; nubunt neq; ducunt uxores, sed sequuntur agnum, quocumq; ierit, uersantes absq; macula ante thronum dei. Multæ erant immaculatæ in conspectu hominum, sed felices quæ tales apparent ante thronum dei, felices quæ uere canunt nouam cantilenam nouo sponso psallentes in corde suo, sibiq; gratulantes, quod pure puro, puros hymnos modulantur. Frequenter & uester chorus sponso suo canit hunc hymnum: **IESV** corona uirginum, quem mater illa concipit, quæ sola uirgo parturit, hæc uota clemens accipe. Quanta puritas in uirgine concipitur è spū cœlesti, è uirgine nascitur incolumi uirginitatis decore, ipse uirginum princeps & sponsus, & uirginū corona, uxorū gloria maritus est, uirginū gloria Christus est. Porro ut obiter et illud admoneā, metri ratio postulat ut concipit legamus, non concipit. Est enim hypallage tēporis, quæ gratiā etiā habet quoties res ipsa ponitur ob oculos, absq; tēporis discretionē, alioq; quæ offendit tempus in concipit, quur non offensus est in parturit? Qui pascis inter lilia, septus coronis uirginum, sponsas decorans gloria, sponsisq; reddēs præmia. Pastor est spōsus uester, qui aīam suā dedit pro ouibus suis, qui nec hodie deposuit curā gregis sui. Quotidie seruat, quotidie

COMPARATIO PER D. ERAS.

reuoat, quotidie sanat, quotidie pascit. Habet aut̄ et ipse delicias suas, quibus fruitur, habet sodales proximos, quos hic sponfos uocat, habet comites adolescentulas, quas appellat sponsas. In rebus spiritalibus non est sexus, sed ex meritis induuntur sexus aut̄ ætatis uocabula. Unica est spōsa Christi, quæ est ecclesia, ea multas habet sodales, quarū unaquæq; spōsa dici potest. Ipse sponfus est unicus, habet tamen quosdā unice charos, quibus cōmittit spōsas suas, ut et illi quodāmodo sponfi dici possint. Etenī si episcopi recte dicuntur pastores, quū unus sit pastor dñs Iesus: Quid uetet eosdem dici sponfos? Et sponse qdē huius seculi semp̄ tument muneribus ac dignitate suorū spōsorū, ostētāt ac iactāt mūdū suū: Porro quæ spōsum non habent, uidentur repudiatæ ac destitutæ. Sponfus aut̄ Iesus suas sponsas pro sp̄retis huius mundi ornamentis, decorat eas animi dotibus, pro mox euanitura carnis gloria, confert illis gloriam immortalem. Sponsis uero qui ad exemplū summi pastoris, ad mortem usq; depugnarunt pro ouibus illius, tanquam strenuis athletic reddit præmia. Quæ præmia? Nō coronā quernā aut̄ laurīnā, nō statuā aut̄ titulū, aut̄ aliud simile præmiū, quod mundus pro rebus bene gestis solet reponere, sed coronam immarcescibilem in coelis, et nomen inscriptum libro uitæ quod nulla unquā ætas sit abolitura. Hoc sodalicio peculiariter delectatur spōsus ille delitiosus, qui ne-

VIRGINIS ET MARTYRIS

minem tamen quamuis humilem fastidit. Sequitur enim:
Quocumq; pergis, uirgines, sequuntur atq; laudibus,
post te canentes cursitant, hymnosq; dulces personant.
Iuxta mundum indecorum est uirginem ultro cursitare
post sponsum, turpius autem sit, si plures uirgines unū
sponsum sequantur. In rebus animi secus est, nihil enim
pulchrius quam si quamplurimæ uirgines adherent
uni sponso Iesu. Nō mirum autem si cursitant uelut amo-
re sponsi lymphatæ. Trahit enim ille secretis illecebris,
amabilis supra omnem amorem humanū, speciosus præ
filijs hominū, in cuius labijs diffusa est gratia, cuius uul-
tum intueri angeli pro summa felicitate ducunt, afflat
odoribus suis quos uult, & afflatæ dicūt: Trahe me post
te, curremus in odore unguentorum tuorum. Non pos-
sunt currere nisi trahantur, non possunt amare, nisi pri-
us adamatæ. Et quæ iam tractæ sunt, cupiunt copiosius
trahi: quæ currunt cupiunt accurrere, ut iungantur pro-
pius ei quem amant. Porro gratiam in labijs illius diffu-
sam senserunt illi qui dicunt: domine quo ibimus? uerba
uitæ habes. Omnes qui Christi nomen profitentur, sequū-
tur pastorem suum Iesum, sed hi soli sodales indiuidui se-
quuntur quocumq; ierit: sequuntur usq; ad uerbera, se-
quuntur usq; ad crucem. Dominus Iesus quum esset in
terris, sæpe ducebat post se ingentem numerum promif-
cæ multitudinis: quum iret Hierosolymam occidendus,
rarior erat comitatus, sed longe rarior, quum crucem su-

amba

Canti. 1.

Ioan. 6.

COMPARATIO PER D. ERAS.

am baiulans iret in montem Caluarie. At qui uere sunt
sponsi sodales, quæ uere uirgines sunt, ne hic quidem
diuelluntur à sponso. Quum pederet in cruce, nusquam
erat Petrus, qui uxorem habuisse creditur, sed uirgines
adhærebant cruci. Maria mater Iesu & Ioannes, reliquæ
mulieres procul stabant spectatrices eorum quæ gereban-
tur. Sequuntur igitur, & quidem alacres ac uolen-
tes, nec sequuntur mutæ, sed cum cantilenis ac lau-
dibus, hymnosq; dulces personant. Quæ nuptæ sunt
hominibus, his non uacat interesse choreis, non ua-
cat, imò non libet aliquoties canere: mos gerundus
marito, rixandum cum ancillis ac famulis, castigan-
di liberi. Nostræ uirgines ab omnibus huius mundi so-
licitudinibus liberæ, nihil aliud quàm in spiritualibus
choris dulces hymnos canunt sponso suo. Nihil enim
sibi tribuunt, omnem felicitatis suæ gloriam transfen-
dunt in eum, cui uni debent omnia. Huiusmodi canti-
lenis delectatur amator ille, uult cani sua dona: pha-
risaicas cantilenas odit: ieiuno bis in sabbato, decimas
bonorum meorum do pauperibus, non sum sicut cæ-
teri homines. Virgo quo castior est, hoc est modestior.
Audite uocem ueræ uirginis: Ecce ancilla domini. Et re-
spexit humilitatem ancillæ suæ. In canticis sponsam
suam appellat columbam, huius formam uidere desi-
derat, huius uocem audire exoptat: Veri, inquit, co-
lumba mea in foraminibus petre, in cauerna macerie, osten-

Luce. 1.

Cant. 2.

VIRGINIS ET MARTYRIS

de mihi faciem tuam, sonet uox tua in auribus meis, uox enim tua dulcis, & facies tua decora. Habet & animus faciem suam, habet & uocē suā. Ex oculis aestimatur potissimum facies, oculis iudicamus, oculis etiam absq; uocē significamus intimos animorū affectos. Simplex est oculus uirginis, non inuidet, non insidiatur, nō suspicatur malum, non male cogitat. Huiusmodi facies delectat sponsum, qui paulo post ita loquitur: Quam pulchra es amica mea, quam pulchra es, oculi tui colūbarū. Dixerit hic aliquis, quid habet dulcedinis colūbæ uox querula ac gemenbunda, ut quēquā delectare possit? Luscinia uox potius erat uocanda ad parabolā. Habet rarus ac uehemens amor perpetuas querimonias, sed blandas & spōso gratissimas. Audi gementem columbam: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Et rursus: Infoelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Audi alteram columbam: Heu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. Et, Super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus, dū recordaremur tui Sion. Hæ uoces querule ac suspiriorū plenæ, gratissimæ sunt auribus sponsi: huiusmodi cantionibus oblectatur. Quoniam autem dixerant, Hæc uota clemens accipe, tempus est ut expromant quid optent à sponso: num diuitias, nū honores, num uoluptates, num regnum, nū longeuitatē? Harū rerū securæ sunt, quas semel medullitus corripuit amor uehemēs spōsi. Quid igitur? Te deprecamur largus, nostris adauge mentibus,

Phil. 1.

Rom. 9.

Psal. 119

Psal. 136

COMPARATIO PER D. ERAS.

nescire prorsus omnia corruptionis uulnera. Agnoscent
quantus thesaurus sit uirginitas, id est, animus incorru-
ptus in corpore incorrupto. Agnoscent totū hoc quod ha-
bent munificentiae esse sponsi, optant igitur ut quod lar-
gitus est augeat, ut beneficium beneficio cumulet. Nul-
la est tam pura uirgo, quae non habeat quo proficiat. Vix
enim inuenias, quae ut corpus sit illibatum, non aliquan-
do delinquat cogitatione. Iam uirginitas uera, non tantū
sita est in dono castitatis, sed omne animi uitū huius uir-
ginitatis est corruptio. Qui deflexit à rectitudine fidei ca-
tholicae, huius contaminata est uirginitas. De hac purita-
te loquitur Paulus, scribēs Corinthijs: Despondi uos uni 2. Co. 11.
uiro uirginem castam exhibere Christo. Timeo aut, ne si-
cut serpens seduxit Euam astutia sua, ita corrumpantur
sensus uestri, & excidāt à simplicitate, quae est in Chri-
sto Iesu. Virgo contaminata liuore, obrectatione, arro-
gantia, non caret uulnere corruptionis. Orant igitur, ut
munificentissimus sponsus augeat suas dotes, detq; nesci-
re prorsus omnia corruptionis uulnera. Quid est pror-
sus? Animo & corpore. Quid est omnia? Quicquid hu-
manus affectus suggerit. Videri poterat hoc uotū impro-
bum, ni sponsus esset omnipotens, optimæq; fidei. Ille su-
os nō solū uult eē sui similes, uerū etiā uult idē esse. Sed
demus ī hac uita nemini pfecte cōtingere, qđ optat choro
uirginū, nō erit tñ irritū uotū gratissimi chori. Quod hic
meditatae sunt fauēte spōso, cōtinget plenū augēte spōso.

VIRGINIS ET MARTYRIS

Habet ordines suos ecclesia militans. Habet suos & triumphans. Nescio an uidear uobis diutius quam par est, immoratus hymno, me certe non poenitet, Ambrosiano. Nam autorem, ut alia praetermittam argumenta, prodit in singulis dimetris dictio in fine trisyllaba. In quo pu- uirum illum non tam captasse metri concenium, quam sacrae triadis delectatum symbolo: Multos hymnos habet ecclesia Christi sponsa, sed haud scio, an ulli maiore cum omnium tripudio canantur, quam qui sponsum celebrant in uictorijs martyrum, aut in uirginum triumphis. Sed ut redeamus ad duos illos flosculos longe fragrantissimos, rosam & lilium. Quemadmodum Christi mors odore suo plurimos pertraxit ad huius uitae contemptum: ita Christi uirginitas plurimos allexit ad amorem castitatis. Qui tracti sunt ab illo, flores iam & ipsi facti, traxerunt alios. Christus dixit Petro: Sequere me. Petrum quam multi sequuti sunt. Quis negat plurimum deberi sanctis doctoribus, qui tranquillis rebus docuerunt uiam domini? Sed quanto plures pertraxit ad Euangelij professionem martyrum fragantia? quanto plures uirginum exemplū? Magnū est fortiter & erudite disputare de Euangelio, sed maximū est alacriter mori pro Euangelio. Magnū est, continere gloriam aut opes huius mundi, sed longe maius est mortificare carnē cū suis concupiscentijs. Et agnoscit ecclesia quibus debeat. Nullis secundum Christum uberiolem habuit honorem, quam his qui

COMPARATIO PER D. ERAS.

sua corpora uolentes ac lubentes tradiderunt carnifici
 cum immanitati, pro gloria sponsi, proq; salute gre-
 gis, pro quo mori dignatus est ipse: proximus honos
 habitus est his, qui se sponte castrauerunt propter re-
 gnum dei. Quantum erat ecclesie totius tripudium,
 ubi martyr constanter exhalasset animam pro Chri-
 sto? Quantus luctus, si quis defecisset? Rursus, quan-
 ta ecclesie exultatio, si qua uirgo, cui liberum erat nu-
 bere sponso homini, sumpto uelo sacro, maluisset nube-
 re sponso Christo? Quantus moeror, si qua relicto uelo,
 flammeum accepisset matronale? Nimirum rei charis-
 simae grauis est iactura. Quanto ardore olim cursita-
 tum est à Christianis ad martyrum cineres? Quam sacro-
 sancta fuit illorum apud omnes Christi cultores memoria,
 quum quotidie senes, iuuenes, matronae, uirgines cursita-
 rent ad carceres, uelut ad loca deo consecrata: quum os au-
 la figeretur catenis, quibus fuerant alligati, quum gladius
 quo fuerant interfecti, seruaretur inter sacras reliquias?
 Quae memoria letior ac festiuior ecclesie, quam marty-
 rum? Quando modulatur exultantius, quam in illorum an-
 niuersarijs? Quin horum afflictiones palmas uocat, suppli-
 cia triumphos, horum mortes natales appellat: nec in his cele-
 bradis quicquam lugubre, sed oia plena gaudij, plena gra-
 tulationis, plena plausus, plena tripudij. Nec in ullo argue-
 merito se magis ostentauit eruditorum hoim eloquentia, quam
 in celebradis martyrum ac uirginum laudibus. Hic Prudentius

VIRGINIS ET MARTYRIS

Lyrico carmine uicit Pindari grandiloquentiã, uicit Horatij inimitabilem elegantiam. Hic Græcorum pariter ac Latinorum tuba nescio quid grandius ac diuinius intonuit Heroico carmine. Hic Ciceronis felicem copiam superant Chrysostomus, Cyprianus, Ambrosius, alijque plures quam ut numerandi sint. Quid esse coniectamus in causa? Nimirum martyrum magnitudo suppeditabat eloquentie copiam, petitoris ardor addebat orationi uim, pietas alacritatem. Fluit illis ubique diues oratio, uerum quoties ad martyres uentum est, et uirgines, iam uelut afflatu numinis nescio quid grandius humano modo sonant. Non hæc fiunt humanis studijs, afflatu diuini spiritus hæc geruntur, qui sic uult glorificari sanctos suos, in quibus ambit uideri gloriosissimus. Fateamur hæc esse humana, nisi deus, qui mentes afflat piorum, tot etiam prodigijs decorat martyrum ac uirginum monumenta. Vbi magis torquentur impij demones. Vbi magis profligantur morbi medicis immedicabiles? Quis imperator, quis rex ullus statuis, titulis, pyramidibus, templis, collegijs, diuinis honoribus indictis, tantum honoris impetrauit etiam in hoc mundo? Nimirum sic deus honorat martyres suos, qui hic uidebantur afflicti, humiles ac deiecti: sic uirgines suas, quæ ueluti mortuæ mundo, totam suam spem collocarunt in sponso Iesu. Sed martyrum gloria non temere nisi à morte clarescit. Virginitas etiam in hac interim uita suum habet deus. Quis enim tam barbarus est, ut non faueat uirgini.

COMPARATIO PER D. ERAS.

In medijs bellorum tumultibus immanis hostis uirginitati parcat. Et si credimus historijs, mutæ beluæ, trucesq; feræ uirginitati deserunt. Quantum honoris olim habitum est Romæ uirginibus uestalibus? Quod est illud natiuū uirginitatis decus, quod agnoscūt idololatræ quod reueretur barbarus hostis, quod sentiūt mutæ beluæ, cui parcant feræ? Quanto iam honorabilior uirgo Christi, si tantus est honos uirginibus huius mūdi? Sume uirgo sanctā superbiā, & infra tuam dignitatē putato, quicquid hic mūdus iactat uoluptatum ac honorū. Sanctum est superbire in sponso: pium est gloriari in eo, cui debes omnia. Tutum etiam est illius fiducia cristas tollere aduersus mūdum, suas ostentantem delicias. Non est animus in præsentia, quicquid in laudem martyriū, aut uirginū dici pōt, persequi. Habetis Cypriani libros, habetis Ambrosij, habetis Tertulliani et Hieronymi, quorū uterq; penē nimius fuit in admiratione uirginitatis. Non enī sic attollēda uirginitatis excellētia, ut huius laus cum iniuria casti matrimonij coniuncta sit: sed hæc eo re peto charissimæ uirgines, ut perspiciatis q̄ felix sit uestrum collegium, cui contigit utrunque possidere, quod diues illa Christi sponsa ecclesia præcipuum habet in suo mundo. Seruatis enim fragrantissimas illas rosas septem fratrum Maccabeorum, ac matris, cuius fœcunditas non marito genuit, sed deo. Feliciter illa quidē sarsit uirginitatis iacturam tot filiorum uirginum marty

VIRGINIS ET MARTYRIS

rio. Non genuit uirgo, nam id uni foeminarum datum
 est, sed uirgines genuit & martyres. Virginitatis ex-
 emplū ex se præbere non potuit, sed quod potuit, magno
 studio præstitit. Ad uirginitatē instituit filios, ad marty-
 riū cohortata est, præssura quoq; ni metuisset teneræ su-
 orum etati. Itaq; uirginitatis gloria nō cōtigit matri cū
 filiis sed i martyrij negotio tāto maior est laus matris, qd'
 spectatrix crudeliū suppliciorū in singulis filiis passa est
 quicquid in illorū corpora potuit carnificū crudelitas:
 hoc fortius est, q̄ semel supplicijs finire dolorē. Parentes
 atrocius torquētur in liberis q̄ in seipsis. Nō it hoc & ty-
 rannorū ingeniosa crudelitas, qui quod tormētis extor-
 quere nō possunt à parētibus, extorquēt tortis in illorū
 conspectu filiis. Toties uidet dilacerari sua uiscera et mu-
 lier & mater. Vbi hic sexus imbecillitas? ubi pietatis affe-
 ctus, qui in matribus solet esse quā in uiris impotenti-
 or? Nimirum pietas in deum superauit pietatem huma-
 nam, & sexus imbecillitatem uicit ardor fidei. Salue fe-
 licissima uirago, quæ uiris omnibus fortitudinis exem-
 plum dedisti. Saluete flosculi bellissimi ecclesie, qui uelu-
 ti præcoces præuenistis uer Euangelicum, & ante prodi-
 tum Euangeliū præstitistis Euangelicā uirtutē. Nondū
 erat audita uox eius, qui uirgo natus est ex uirgine: Beati
 q̄ se castrauerūt ppter regnū dei. Et tamē hāc laudē uos
 occupastis. Nondum erat auditū: Qui uult esse meus di-
 scipulus, tollat crucē suā & sequatur me. Vos tanq̄ pro-

Matt. 19

COMPARATIO PER D. ERAS.

domi Christū passurum adumbrastis. Atq; animæ quidē
uestre nunc in cœlis sequuntur agnum, quocunq;
ierit. Cæterum illibata uestra corpora, quæ ut habuistis
solia suppliciorum, ita recipietis olim in æternæ felicitatis
consortium, nō deuit alibi seruari magis quàm in san-
cto uirginum collegio. Nunc ad uos ô uirgines, huius tantē
thesauri custodes, mea sese uertet oratio. Habetis in eisdē
adolescētib; & castitatis exemplū, quod imitemini: &
martyrij lauream, quā prædicetis, glorificantes sponsum
uestrū, qui certauit in illis, qui uicit in illis, qui triūphat
in illis. Habetis in eodē calatho lilia mixta rosis. Vtrūq;
decus cū altero certat, nec alterū tamen ab altero obscura-
tur, sed utrūq; alterius accessione fit illustrius, ueluti quū
ebur, ut ait ille, corrūpitur ostro, aut quū gemma cādens
includitur fuluo auro. Est autē tā ambiguū gloriæ certamen
inter martyrem & uirginē, ut ego, si res in conten-
tionem uocetur, non ausim pronunciare utrū alteri præ-
ferri debeat. In Christo fuit utrūq; consecratū, sed tamen
plus debemus illius cruci, quàm uirginitati. Beatitudinis
elogiū tribuit his, qui se castrassent propter regnum dei,
sed crucis imitationem exegit. Maius autē uidetur, quod
quū non exigatur, tamē beatū reddit, si q; ultro præstet.
Ac persequutionis quidē tēpore magna quædā res est,
animus pro dei gloria semper paratus ad omnia mortuū
genera. Sed habēt tēpora, quæadmodū et mare, suas trā-
quillitates. Et licet nōnunquā effugere carnificis manus.

VIRGINIS ET MARTYRIS

Quod si urget certamē extremū, mors, corporis & crua-
 ciatū finis est, & felicitatis initū. Virgini longū ac per-
 petuū certamē est cū hoste domestico, quē nec occidere fas
 sit nec effugere possis. Hic nimirū est caro, quā uelim & no-
 lim, circūferimus, subinde rebellantē spiritui. Hāc uincē
 re ne cui uideatur leue, sepe legimus illecebris superatos,
 q̄ terrore mortis superari nō poterāt. Hactenus expen-
 dit nostra collatio, utrū sit altero fortius: sed mihi quidē
 uidetur uirginitas in hoc etiā felicior, q̄, quemadmodum
 ante p̄ occasionē diximus, martyrij flos non enitescit nisi
 post mortē: uirginitas etiā in hoc seculo suū habet candō-
 rem, suam habet fragrantia, suā habet gratiā ac dignitatē
 Animi flos est uirginitas, sed relucet etiā in uultu, in oca-
 lis, totoq; corporis habitu angelica quaedam puritas ac ni-
 tor uirens, senijq; nescius, hic ueluti meditans esse, quod
 omnes expectant post hāc uitā, qui pie uixerint in Chri-
 sto Iesu. Animus integer & icorruptus, uigorē suū trans-
 fudit ī corpus, quē admodū mens uitij īfecta quodāmodo
 relucet, uel horret potius in ipsa corporis specie. Porro
 libido in proprium etiam corpus contumeliosa est. Quur
 in resurrectione non senescunt piorum corpora? quo-
 niam his iam imperabit animus, qui senium nescit. Ut
 mors, ita morbus & senium ex peccato est. Tolle peccā-
 tum, & minus erit senij, et si cōtingat senectus, cōtinget
 floridior. Itaq; uirgo iā hic aliquā felicitatis suae partem
 percipit, ī corpore mortali speciē quandā exhibēs futu-

COMPARATIO PER D. ERAS.

re immortalitatis. Principes huius mundi nō maiori studio curāt milites suos, q̄ seminariū: unde quū res flagitat colligāt tirones: q̄ si deficiat, unde sufficies exercitū? Ac iā seculis aliquot sub principibus Christianis nullæ procellæ sunt exortæ, quales olim erāt sub Nerone, Domitiano, Iuliano, Maxētio. An sub his melius habeat res Christiana, nō est meū definire: certe per hos in arctū cōtracta est. Verū utcumq; se habet, si rursus incideret tempestas, quæ posceret martyrē, unde potius hæc manus colligēda uideatur, q̄ ex his, q̄ sp̄retis omnibus huius mundi blandimētis, sese totas consecrarūt Iesu sp̄so cœlesti, quæ sua sp̄te carnē suā crucifixerūt cū uitijs & cōcupiscentijs: eāq; uoluptatē amore sp̄si cōtempserūt, cuius uinis gratia pleriq; mortales cupēt hic p̄petuo uiuere. Vera uirgo minimū abest à martyre. Martyr patitur à carnificæ cædi carnē suā: uirgo quotidie uolēs mortificat carnē suā, ipsa sui quodāmodo carnifex. Aliquāto fortius est domare captū hostem, q̄ occidere. Martyr tradit corpus suū uirgo subigit & in sp̄itus seruitutē redigit. Quur trepidabit uirgo Christi ad manū p̄cussoris? An requireret opes delicias, fastum, luxum, uoluptates, quæ ceteros remunerantur in hac uita? At his omnibus iam dudū renunciauit. Quæ nihil amat in hoc seculo: quæ mortua mūdo, soli uiuit Christo, quæ quotidie columbinos ædit gemitus, cupiens propius iungi ad amato sponso suo, et illius strinigi amplexibus: nōne libēs emigrabit ex hoc corpusculo,

VIRGINIS ET MARTYRIS

in quo scit se peregrinari à domino? Qui uiri mirabilis
 animi robur præstiterunt in tormētis, quæ uirgines martyres
 Agnes Cecilia, Agatha, & harum sodales innumere. Pro
 inde uirgo quum traditur carnifici, non incipit martyrium,
 sed absoluit iam pridem inchoatum. Hæc si cui uidentur
 ardua, cogitet & uirginis professionem supra uires hoīs es
 se, dignitatem angelicam parē. Neque uero omnes uirgines
 sunt, quæ uelo nigro tectæ sunt. Etenim quæadmodum iux
 ta Pauli doctrinam, quæ uere uiduæ sunt discernuntur ab
 his quæ falso nomine dicuntur uiduæ, & eidem uidua
 quæ uiuit in delicijs dicitur mortua, ita uirgo quæ aliud
 amat in hoc mundo quam sponsum suum, uirgo non est.
 Sunt in Euangelio uirgines prudentes quæ sibi multis
 operibus pietatis prospexerant ne deficeret oleum in lam
 padibus: Erant & fatuæ. Et Hieremias deplorat uirge
 nes squalidas, neque enim huius nominis dignitas com
 petit in eam, quæ licet corpus habeat intactum uiro,
 tamen animus impuris cogitationibus cum adultero Sa
 tana colloquium habet. Quæ nolens uiuit coelebs, iam ne
 pta est: quæ corrumpetur, si liceret, iam corrupta est.
 Difficillimum est uolantis animi cohibere cogitationes
 omnes, & tamen aduersus has ingruentes precibus, sa
 cra lectione, ieiunijs, pijs occupationibus pugnandum est
 assentiri uenenum est. Colloquuta est prima uirgo Eua cum
 serpente, & hinc omnium malorum origo: oculos habebat im
 pudicos, quos pomi blandientis illecebra adulterauit. Ve

1. Tim. 5

COMPARATIO PER D. ERAS.

fitus cultior, picta facies, epistolæ ad adolefcētes blandæ munuscula ultro citroq; missa, morituræ uirginitatis indicia sunt. Cui colitur uirgo, semel Christo consecrata? Quir expetit iuuenū cōsortia, quæ in hoc accipit uelamē, ne mūdus cōspiciat, quod sponso Christo dicatū esset. Mulier quæ nupta est ornat se uiri oculis, uirgo quæ Christo nupta est quur ullius hominis oculis se colit? Audite quid illa dicat apud poetā eruditū, sed ethnicū. Cui colar ifelix, aut cui placuisse laborē? Ille mei cultus unicus autor abest. Si cultū negligit illa, quia nō adsit sponsus, qua frōte comit se uirgo in hoc mūdo, cuius sponsus est in cœlo? Quorsum astat speculo semel desponsa Christo? Quin temetipsam cōtemplaris in fonte scripturæ diuinæ? Quir aut his ornamentis expolit sese, quibus ille offenditur? Ista mūdiciēs in oculis sponsi uestri sordes sunt meræ, iste nitor squalor est, isti odores nausea sunt. Amat ille spiritus nitelas, amat animi mūdiciem, amat pigmenta mentis. Quicquid habet mundus earum quæ se comunt oculis mundi, uirgo Christi magnificentius ornatur earum rerum contemptu, quàm copia: decentius ornatur derafa coma, sacroq; uelamine, q̄ ulla sponsa sericis, auro, gēmis, ac purpura. Nam fucorū emētitus nitor, etiā in ethnicis semp uitio datus est. Spōsa Christi tot habet ornāmēta, quibus cōmendatur oculis dei, quot ornāmēta mūdi cōtēpsit amore spōsi sui: p̄ gēmis ornatur uirtutib9, p̄ purpura, charitate, p̄ auro sapiētia, p̄ fucis ani-

VIRGINIS ET MARTYRIS

mi simplicitate, pro sericis castitate, uerecundia, pro mo-
nibus modestia, Nō offuscatur uestiū sordibus pudicitie
candor. Ex ueterū monumētis liquet, quæ fuerit præci-
pue uirginū laudes, abluere pedes miserorū, lauare pan-
nos pauperū, assidere et inseruire ægotātibus, cōrecta-
re corpora ulcerozorū amore Christi. His rebus sordidata
uirgo formosissima est Christi oculis. Cæterū quoniā nūc
diuersum est sacrarū uirginū institutum, inter se certent
officijs charitatis, manibus parēt, quo subueniāt paupe-
rū inopiæ. Et si quādo uirgini inciderit cū prophanis col-
loquium, illud studio sit, ut à colloquio suo dimittat il-
los emēdationes, nō ut ipsa discedat corruptior. Reddat
uos cautiores primæ uirginis exemplū, quæ corrupta ue-
teratoris colloquio, coniecit sese in miserā lamentabilē.
Adolescens lubrico uultu, lasciuus oculis, impudica lingua
quouis serpente pnicisior est. Imitemini nouā uirginē, di-
cam ac principē instituti uestri, ea nō colloquitur cum ser-
pente, sed inclusa penetralibus suis, colloquitur cū ange-
lo & hinc initiū omnis salutis. Virgo quæ loquitur cum
impudico iuvene, cū serpente loquitur. Virgo quæ pijs
uotis sollicitat deū, quæ meditatatur in sacris libris, cū an-
gelo loquitur, uel cū spōso potius. Vtrū tutius est? utrū ho-
nestius? utrū magnificentius? Quare si quando titillabit
animos uestros desiderium earū rerū, quas ut & suaues
et præclaras, ostentat mundus, cogitate, quod res est, eas
uos non reliquisse, sed magno lucro uestro permutas-

COMPARATIO PER D. ERAS.

se. Proinde nihil infelicius illis, quibus nec mundi cōmō
dis frui licet, quas sitiunt, nec suis delitijs fruūtur ob anī
mū carnis cupiditatibus uiciatū. Habēt mūdi uirgines su
as sodales, habēt ornamenta, habēt lusus, habēt cātionēs
& choreas, sed hęc qualiacūq; sunt, tantisp̄ habent do
nec ætatis florē marito prostituerint. Verū hęc oīa Chri
sti uirginibus ut uera sunt & interna, ita sunt & p̄hen
sia. Illæ mox posito seruo uirginali flāmeū accipiunt ma
tronale, nimirū seruitutis indiciū, etiā Paulo teste. At uir
gines deo dicatæ semp̄ uelatæ sunt sp̄sō suo, ne uidean
tur ab adultero mūdo. Est enim zelotypus amator Iesus
nō patitur suas delicias prop̄hanis oculis prostitui. Imō
utrū est felicius, ancillam esse mariti, an Christi? Ecce, in **Luce.**
q̄t, illa ancilla dñi. Quæcūq; uere est ancilla dñi, dña est
mūdi. Interpretare uirgo uelamē tuū, regni īsigne est, nō
seruitutis. Quæ maritis uelātur, seruitutē hūanā p̄fitetur
Nec semp̄ est ō bonæ, maritorū leue imperiū. Sæpe pro
maritis cōtingūt dñi difficiles, proaces, inclemētes, alea
tores, ebriosi, profusores, oberati, scabiosi, rabiosi, per
cussores. Ne qd̄ interī dicā de grauioribus maleficijs, aut
morbis. Accedit his cura rei familiaris, cura liberorū, nego
cia affiniū, lites, orbitas, uiduitas. Nec enim est simplex
afflictio carnis, quam Paulus denunciat his, qui coniugū
malūt. Non est huius instituti declamatoria ratione p̄seq̄
quicquid in commodorum sequitur coniugium. Hęc
experimento discere misera est prudentia præstat è li

VIRGINIS ET MARTYRIS.

bris eruditorū hominū discere. Quod si ne his quidē habe-
 tur fides, acerse ô uirgo quampiā ex his, quæ satis felici-
 ter nupserūt, hāc obtestare ut narret tibi uerā sui matri-
 monij historiā, audies unde min⁹ poeniteat te tui ppositi.
 Iam propone tibi exēpla uirginū quæ nupserūt infelcissi-
 me, quæ plurima turba est, & quicq̄d illis accidit puta ti-
 bi accidere potuisse. Quicq̄d malorū, quicq̄d calamitatū
 frequēter accidit ijs, quæ nubūt sponso mortali, huic in to-
 tū subductæ sunt, quæ uere, quæ ex animo nubūt immor-
 tali spōso Iesu, Non est, mihi credite, tristis aut inamabi-
 lis spōsus Iesus: uisus est olim nō habēs speciē neq; deco-
 rem, sed nunq̄ erat amabilior q̄ cū amore sponsæ formā
 illā induisset. Quæ puella nō pluris faceret procū suū,
 si relictis paternis opibus rusticano sago tectus cōfugeret
 ad humilis uirginis casulā, ut illius coniugio potiretur?
 Quid dūt si per uulnera ad adamatā sponsam propera-
 ret? An non ille in pānis, & sanguine perfusus uideretur
 amabilior? Haud dubie uideretur amanti. Iam cogitate
 an uester spōsus, qui uestra causa patris aræ relicta descē-
 dit in terras, & dissimulata diuinæ naturæ maiestate in-
 duit formam serui, sese deiiciens usq; ad ignominiā crucis
 sit nobis fastidiendus. Amāti sponsum uirgini, monasteri-
 um nō carcer est, ut quidā calumniantur, sed paradisus
 est. Nō licet uobis uagari quò libet, isthuc uirginibus nec
 tutū est nec honestum, proinde nec exoptabile. Nisi forte
 placet exemplum Dine. Non est tristis aut inamœna res

COMPARATIO PER D. ERAS.

uirginitas, habet in sacris literis sua uiridaria, in quibus
cū optimis spōsi sodalibus spatiatur. Deū immortalē cū
qualibus? Cū Tecla, cū Cecilia, cū Agatha, cū Hagne, cū
Eustochio, alijsq; innumerabilibus, habet sua ferta spūa-
lia ex uarijs uirtutū flosculis cōcinnata: habet unguenta
sua, ut possint cū Paulo dicere: Bonus odor sumus deo
in omni loco: habet sponsus delicias unguētōrū spūaliū,
quorū fragrantia superat oīa aromata. Quid amabilius
nomine Iesu? Unguentū effusum est nomen eius. Quo
hoc odore tractæ, cursu sequuntur illū, quid tedij sentire
possunt in hac uita? Habet & uirgo suū unguentū, qua
uicissim oblectat spōsum suum. Dū esset, inquit, rex in
accubitu suo, nardus mea dedit odorē suū. Et in Euange-
lio ducturus spōsam suā ecclesiā nardo peccatricis per-
funditur. Habēt à Dauid citharas suas, habēt psalteriū,
hñt cātilenas & hymnos spūales, qbus iugiter psallūt ī
cordibus suis dño, gratias agentes, laudātes & obsecran-
tes, nōnūq; & dulcibus suspirijs desiderātes spōsi præ-
sentiā, si quando ille sese ad tēpus subduxerit, declinat
enim ille nonnunq; ac transit, non ut deserat, sed ut amo-
rem redintegret. Quid habent mundi uirgines quamli-
bet felices quod ad hæc solatia conferri possit? Locus an-
gustus uideri nō potest, quibus mox aperitur immensitas
cœli: sodalitiū infrequens uideri non potest, quibus pro-
pediē cōtinget oīm sanctorum sodalitas. Quid ni dixē-
rim propediem? quantula enim est huius uite summas

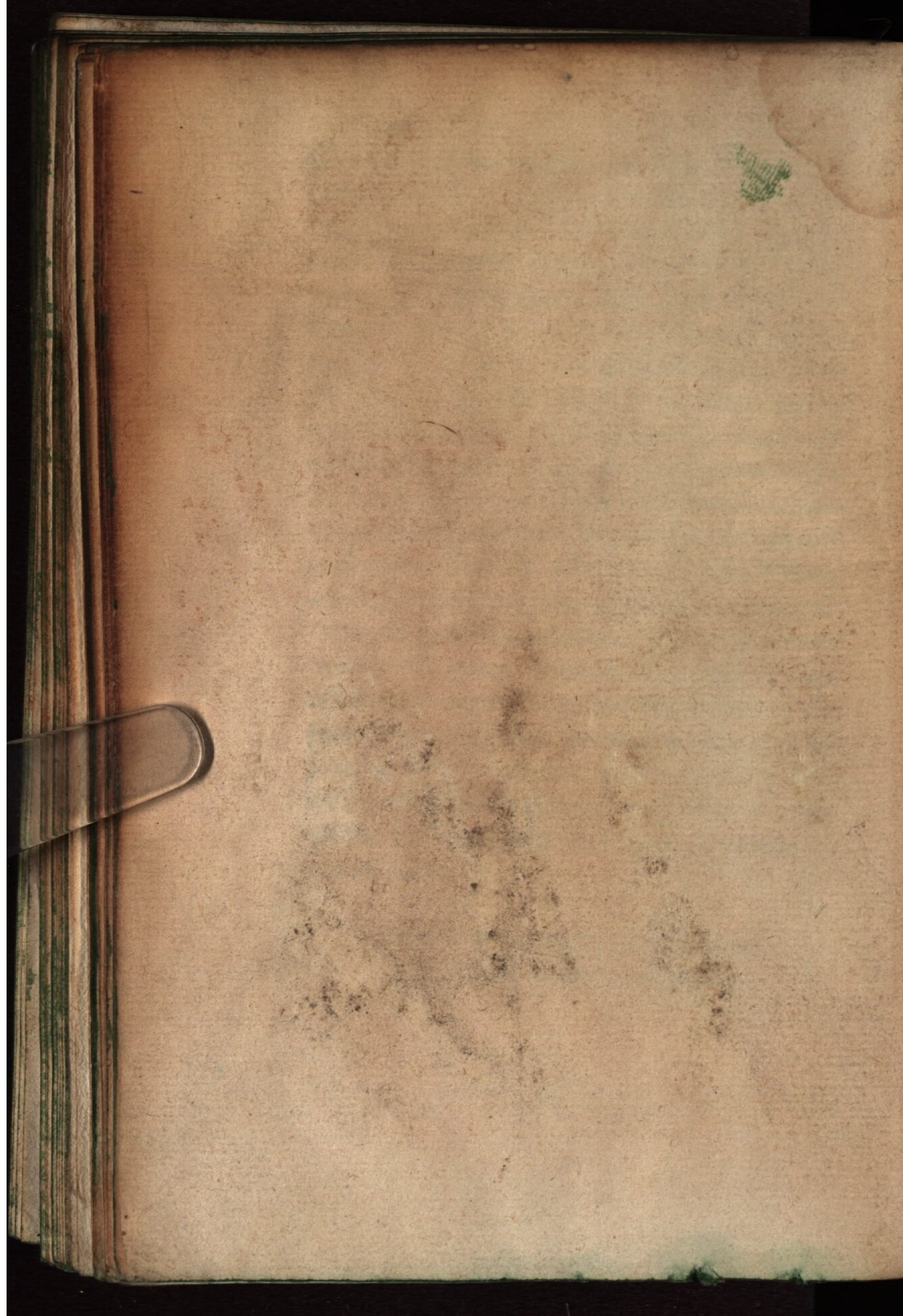
2. Cor. 2

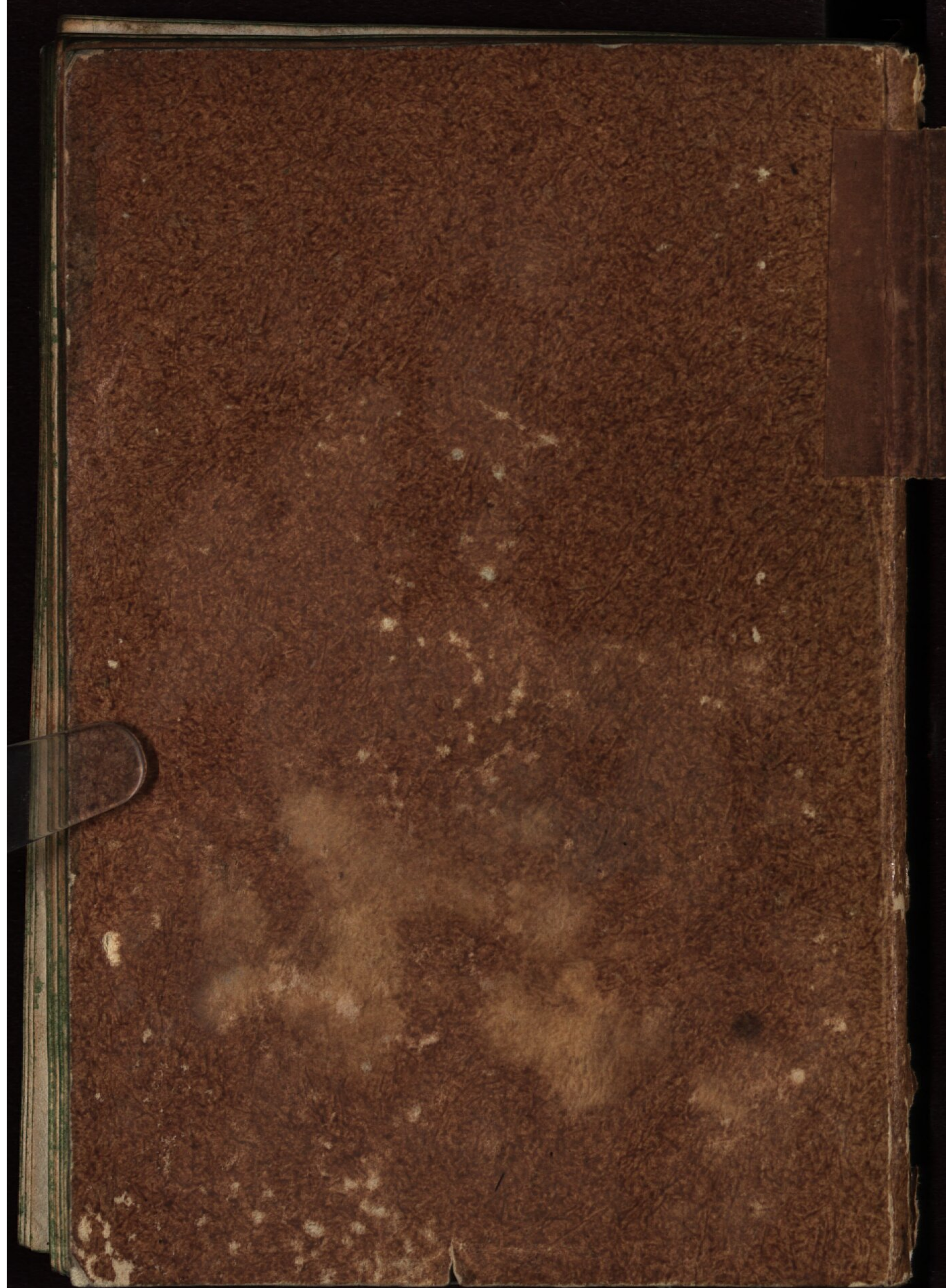
Canti. 6

VIRGINIS ET MARTYRIS

ut iam cōtingat senectus, quæ quocuiq; cōtingit? Proinde uirgines optimæ, agnoscite uestram felicitatem, & nō inuidebitis mundo suas deliciarum præstigijs: agnoscite uestram dignitatem, & non expetetis sordida mundi comercia. Nisi te cognoueris, inquit, pulcherrima inter foeminas. Comminatur sponsus uirginibus, nisi agnouerint suam beatitudinem. Non agnoscunt autem, quas instituti poenitet, quæ mundi delicias suspirant. Cogitate quali sponso nupsertis, illi totis præcordijs adhaerete, in quo semel habetis omnia, quæ uere leta sunt aut magnifica: Animet uos ad constantiam exemplum sanctissimorum inuenum, qui magis etiam gaudebunt suorum corporū pignora seruari in uestro collegio, si senserint uos æmulatrices suarum uirtutum, quibus deo placuerunt. Ornant illi uestrum sodalitium, sic illos uicissim ornabitis integritate morum uestrorum. Illi tot supplicijs excarnificari maluerunt, quàm gustare carnem suillam. Vos putate carnem esse suillam, quicquid ingratum est sponso uestro. Si fueritis æmulatrices pulcherrimi certaminis eritis & gloriæ consortes opitulante sponso uestro Iesu, qui cum patre & spiritu sancto uiuit & regnat in æternum. Amen.

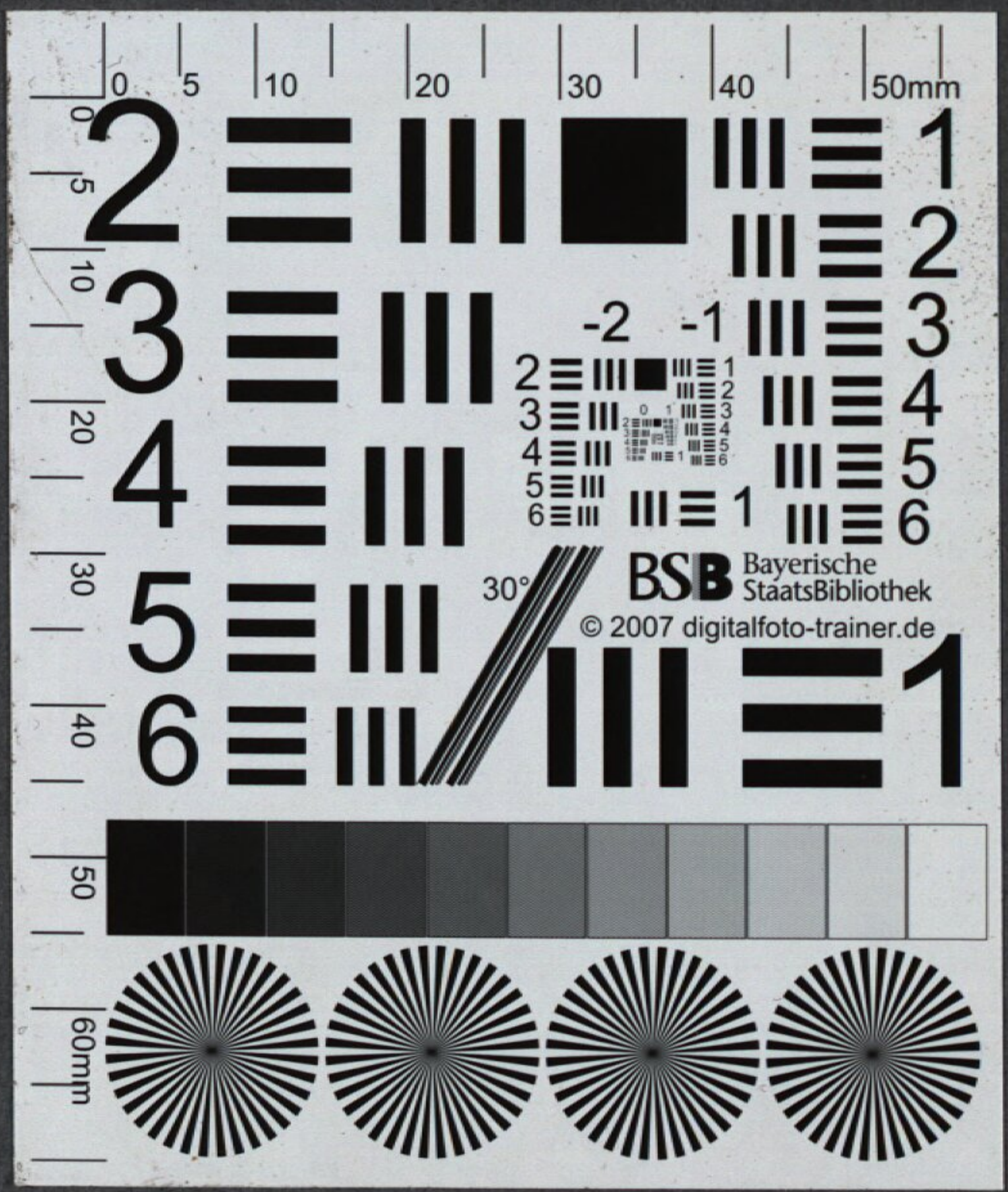
Virginis & martyris cōparationis per
Des. Eras. Roterodamū Finis.

VIRGINIS ET MARTYRIS

ut iam cōtingat senectus, quæ quotocuiq; cōtingit? Proinde uirgines optimæ, agnoscite uestram felicitatem, & nō inuidebitis mundo suas deliciarum præstigijs: agnoscite uestram dignitatem, & non expetitis sordida mundi commercia. Nisi te conueneris inquit pulcherrima inter

VIRGINIS ET MARTYRIS

ut iam cōtingat senectus, quæ quocuiq; cōtingit? Proinde uirgines optimæ, agnoscite uestram felicitatem, & nō inuidebitis mundo suas deliciarum præstigijs: agnoscite uestram dignitatem, & non expetetis sordida mundi comercia. Nisi te cognoueris inquit pulcherrima inter

